

# UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilno avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovariša  
v Idriji.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatelj je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak petek popoldne. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.  
Vse leto velja . . . . . 8 K  
pol leta . . . . . 4 „  
četrt leta . . . . . 2 „  
posamezne številke po 10 h.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto. Priloge poleg poštne 6 K.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat . . . 14 h  
„ „ „ dvakrat . . . 12 „  
„ „ „ trikrat . . . 10 „  
za nadaljna uvrščenja od petit-vrste po 8 h.  
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovariša  
v Ljubljani, Gradišče št. 2.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštne.

## Naši dnevi na vseslovan- skem avstrijskem učitelj- skem shodu.

Dunaj, dne 8. avgusta 1908.

Prekrasna misel, ki jo je slovensko učiteljstvo gojilo in zagovarjalo že leta in leta, kakor dokazujejo razni letniki „Učit. Tov.“, se bliža svojemu uresničenju.

Edino le Češka učiteljska zveza, ki vsebuje v sebi pravo gmotno in moralno moč, more dostojno izvršiti tako prekrasno in za avstrijske slovanske narode vitalnega pomena misel. V ta namen je sklicala ta „Zveza“ avstrijski slovanski kongres na dneve od 9. do 14. t. m.

Da se je slovensko učiteljstvo v resnici živo zanimalo za ta shod, pričča sijajno število učiteljic in učiteljev, ki so pohiteli na ta shod. Dva in sedemdeset učiteljev in učiteljic se je odpeljalo v petek, dne 7. avgusta t. l., s posebnim vlakom, ki ga je priredilo hrvaško in srbsko učiteljstvo, v zlato Prago, ker živo čuti potrebo take zveze, zavedajoč se, da je le v taki moči obstoj slovenskega naroda in slovenskega učiteljstva.

Na Zidanem mostu smo se pridružili Hrvatom in Srbom, ki jih je bilo ravno 50, a temu številu so se pridružili še drugi Hrvati in Srbi, v večini trgovci in obrtniki, da pokažejo na ta način učiteljstvu, da vedo upoštevati pomen take zveze in drugič, da se navzamejo v zlato Prago onih moči za svoj obstanek, ki jih potrebujejo v podkrepitev svojega življenja.

### Dohod na Dunaj.

Dohod na Dunaj nas je naravnost presenetil. Gostoljubni dunajski Čehi so nas pričakovali ob tako zgodnji uri — bilo je okrog 5. ure zarano — v lepem številu ter nas spremili v krasno opremljeno dvorano „Gabriel“ v Pratru, kjer se je zbral cvet dunajskega čehstva.

In ta sprejem nam je očitno pokazal, kako mogočen je češki faktor ravno na Dunaju, in da ni nikakor prazen strah dunajskih Nemcev, ki krote na najbrutalnejši način du-

najske Čeha s tem, da jim odrekajo vsako pravico do šole.

Na postaji dunajski nas je v presrečnih besedah pozdravil komercialni svetnik rektor Pald a, veseleč se, da pohaja tako lepo število Hrvatov, Srbov in Slovencev v matičko Prago, da vidi, kako krasne uspehe je dosegel češki narod iz lastne moči, iz lastne iniciative. Zahvalil ga je hrvaški poslanec M o d r u š a n, zagotavljač ga, da se je hrvaški narod tem rajši podal na daljno pot, ker so se mu obenem pridružili tudi hrvaški in slovenski učitelji.

J. Eksner, učitelj na Komenskega šoli, je pozdravil v prvi vrsti hrvaško in slovensko učiteljstvo kot zastopnik slovanskega učiteljstva na Dunaju, proseč ga, da naj ponese v širni svet vest, kako lepo postopa skrbna avstrijska vlada z dunajskimi češkimi otroki, z otroki onih Čehov, ki jih je [nad 100.000, to je, da jim ne da niti ene javne ljudske šole, kaj šele srednje! — Zahvaljeval se mu je ravnatelj Dav. Trstenjak iz Zagreba, veseleč se, da vidi med udeleženci tovariša, ki mu pričča, da bo morala vlada prej ali pozneje rada ali nerada dati dunajskim Čehom ljudske šole.

V hotelu „Gabriel“ se je na to izvršil med zvoki godbe krasnih slovanskih skladb zajtrk, in ljubeznivemu odboru dunajskih Čehov, ki je uprizoril ta sprejem, je predsedoval grof Seilern, ki je v toplih besedah pozdravil došlece. Dalje so govorili še dr. Lenoch, ki je napil vedno bolj napredujoči ideji po slovanski vzajemnosti, ki jo dokazuje najprej znani vseslovanski gospodarski shod, a takoj nato avstrijski vseslovanski učiteljski kongres. Ta poslednji je faktor, ki ponese misel o vseslovanski ideji med najširše narodeve sloje.

V imenu čeških dunajskih žená je govorila gospa Z w a c k o v a, poudarjajoč pomen pravih slovanskih žená. Govorili so nadalje hrvaški poslanec dr. Lorković, član slovenskega društva „Zvezda“ na Dunaju, Furlan; Platck, zastopnik dunajskega češkega delavstva, borilec na jugu proti germanizaciji, Jakš v imenu češko-dunajskega „Sokolstva“, Češnik Dragotin v imenu Slovencev, dr.

K u š a k slovanski vzajemnosti, Radič v imenu avstrijskih Srbov in končno grof Seilern.

Dunajske češke dame so obdarovale nato vse udeležnike s krasnimi šopki.

Izletniki so se na to odpeljali z električnimi vozovi okrog Dunaja in se podali na težko pričakovano pot v Prago.

Pazljivi in gostoljubni dunajski Čehi so nam napravili še zadnje iznenadenje. Okrasili so z zelenjem in slovanskimi zastavami naš posebni vlak, in z glasnimi „Nazdar“-klici smo se odpeljali med brate Čeha. Pričakovali smo sicer mnogo, a dočakali smo naravnost tak sprejem in tako gostoljubnost, da bi jo najsmelejši fantast ne mogel pričakovati.

(Dalje.)

## Naš denarni zavod

Geslo: Kar plodonosno naložim,  
v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani.  
registrovana zadruga z omejenim jamstvom.

Promet do konca julija: K 123.602'18.

Naznanilo. Kdor želi od zadruge kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v poštinih znakah. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znakov se ne odgovarja.

## Cesarjeva milost in naši klerikalci.

+ Prva notica današnjega političkega pregleda v našem listu govori o pomiloščenju povodom cesarjevega jubileja. Cesar se ob svojem jubileju spominja tudi nesrečnikov, ki so se pregrešili proti državnim postavam ter zapadli kaznujoči pravičnosti. Najugodnejše v tem cesarjevem aktu vpliva pač pasus, ki govori: „Spregledam tedaj vsem osebam, ki so bile pred razglasitvijo tega pomiloščenja pravomočno obsojene zaradi hudodelstva razžaljenja veličanstva ali zaradi razžaljenja članov cesarske rodovine, še ne prestano kazni ter odrejam, da zaradi teh hudodelstev, ako so se zgodila pred odločenim dnevom, se ne uvede kazensko

postopanje ali pa se že uvedeno ustavi.“ — Poleg drugih pomiloščenj navaja akt še 752 oseb, ki se jim odpušča kazni, oziroma spregleda globa.

S tem dejanjem je najjasnejše utemeljena opravičenost proslavljanja cesarjeve milosrčnosti.

S tem dejanjem milosti pa je tudi dokazal naš vladar, kakšno si želi proslavo svojega vladarskega jubileja. Tam, kjer govori stroga pravica in kazni, naj blagodejno zavladava ljubezen in usmiljenje. Trda roka železnega kazenskega paragrafa naj omahne in izgubi svojo moč pred milostjo plemenitega srca. Odpuščanje namesto kazni, tako govori cesar. Ljubezen namesto strahu in bojznosti, tako govori nesrečnik! Oboje pa se izliva v blagoglasen akord človekoljubja in demokratizma.

Tako se godi, kadar vlada in obhaja svoj 60letni vladarski jubilej cesar, ki mu ni bridka usoda prizanesla niti z eno boleščjo, ki more z njo udariti človeka do krvavih ran.

Naj živi milost in usmiljenje do ubogega in trpečega človeštva, ki največkrat samo v bedi in resignaciji izgreši legalna pot! Naj se zlomi sila železne pesti, ki pozna samo trdo besedo neizprosnega kazenskega zakonika!

Naj živi človekoljubje!

Toda — žalost!

Cesar je daleč — Bog je visoko. In tako vladajo po naših slovanskih pokrajinah — zlasti na Kranjskem — tirani, ki preko cesarjeve milosti razvijajo svojo kruto oblast. Te oblasti niso dobili v svoje roke po dednih pravicah, ampak ugrabili so si jo od ljudstva zaradi slučajne političke konstelacije. Zato je njihova krutost in maščevalna strast toliko grša in ostudnejša. Brez src so, zato so tudi njihova dejanja brezsrčna. In ravno sedaj, ko sije cesarjeva milost brez razlike na vse narode in na vse stanove, se kaže krutost teh nasilnikov v toliko temnejših in gnusnejših barvah.

To so naši klerikalci; a tisti, ki najbridejše čuti njih nasilno moč — to je naše učiteljstvo!

Zavladali so na Kranjskem v vsi mogočni prešernosti. Deželni šolski svet — cesarska in kraljeva oblast — jim je sedaj tisto mesto, odkoder vihte svoje palice, ki udarjajo po

## LISTEK.

### † Albin Virant.

Danes meni — jutri tebi! Tako mi je večkrat rekel blagi tovariš Binko Virant, ko sva se menila o kakem umrlem tovarišu. Služboval je v Istri. Komaj je nastopil službo, že je moral pustiti toliko mu ljubljeno mladino. Zdravil se je doma v Logatcu. Koncem marca mu mine trimesečni dopust, a podaljšati ga je bilo treba do koncem šolskega leta. V tem času se je videzno precej popravil. O posebnih bolečinah ni govoril in komaj je čakal novega šolskega leta, da zopet nastopi službo, ker je bil z dušo in telesom učitelj. Večkrat se mu je prigovarjalo, naj pusti naš stan in vstopi v kak drugi, a on je odločno zavračal vse navsote, rekoč: „Za učitelja sem se učil, učitelj hočem ostati, otroke preveč ljubim, nego da bi jih ostavil.“

Ljubezen do otrok je pokazal, ko se je lotil z vsó vnemo poučevanja sokolskega naraščaja. Kar gorel je ljubezni, ko je videl, kako napredujejo mladi „Sokolčiči“. Ni se strašil ne truda ne slutnje, da je mogoče to delo prenaporno zanj. On je pač hotel biti le učitelj. — V počitnicah gre v Koper, da pozve, če more dobiti kak drug službeni kraj, zakaj do sedaj je bil v hribih, da nas Bog varuj, kjer bi bilo komaj za kakega hajduka. Obljubilo se mu je boljše mesto, le zdravnik ga naj preišče. Zvedel pa je v svojo največjo nesrečo, da ni za učiteljski stan, ker nima trdnih — pljuč. Zdravnik mu je baje nasvetoval, naj gre k financii, zakaj ob morju bo zanj bolje.

Preveč je slišal; njegovo koprneče srce je bilo ubito. Od zdravnika prišedši je začel bloditi. Na stanovanju so ga komaj obvarovali pogube. Pride domov. Teden dni je blodil okolo ves zamišljen, zbeگان, pred očmi je imel le smrt, dokler ga ni objela v soboto ponoči in ga rešila iz neznoznega trpljenja.

Mnogo sre je čutilo zanj. To je pokazal veličasten izprevod. Bratje „Sokolci“ so mu korporativno izkazali zadnjo čast. Vsa inteligenca in letoviščarji so bili v izprevodu; le ljudji, ki pravijo, da žive po božjih zapovedih, nisi videli, ker nimajo srca do bližnjega, ki ni njihovih načel.

Dragi Binko pa le mirno počiva in je rešen vse nevhvalečnosti, zavisti in vsega preganjanja. On lahko mirno počiva, saj je hotel delati za najdražji zaklad — za mladino, a bolezen mu ni tega dopuščala. Pri raztelesenju se je izpričalo, da je bil njegov strah opravičen.

Dragi tovariši, lahko veste, da je tudi njega umorila ona navadna učiteljska bolezen, ki trga iz naših vrst bojavnike za povzdigo milega naroda. — V terek dopoldne je bil pogreb — cerkven — iz mrtvašnice v kotichek miru. Učitelj Legat se je spominjal v nagrobnem govoru vrlin blagega tovariša in se poslavljajal od dragega Binkota v imenu tovarišev. Blag spomin vnetemu sotrpinu! S.

## Pismo iz Ljubljane.

III.

Ojej, gospod urednik, koliko potov ima človek zaradi majhne nadučiteljske službe! Zadnjič me pred Prešernovo kavarno dobi Bernot — saj ga poznate — pa me nagovori:

„No, Pavliha, ali si že dobil službo?“

„Še ne!“

„Kako pa je to?“

„Veš, zaradi tega še ni stvar rešena, ker ni bil mesten šolski svet sklepčen pri zadnji svoji seji. Maier ni hotel glasovati, ker kompetira njegov svak; Režek ni smel glasovati, ker se sam poteza za to mesto; Gabršek je odstopil; Majaron pa je odšel na letovišče!“

„To je pa ravno prav zate,“ pravi Bernot.

„Zame prav?“

„Seveda! Glej, Pavliha, s tem si si pridobil časa in med tem lahko delaš pri gospodi zase!“

učiteljstvu. Ne samo, da mu odrekajo kruh, ugrabiti mu hočejo celo one pravice, ki mu jih jamči državni šolski zakon in državni osnovni zakon, oba sankcionirana od onega vladarja, ki proslavlja sam svoj jubilej z dejanji človekoljubja!

Cesar odpušča onim, ki so se pregrešili proti zakonom, ter jih imenuje nesrečnike, klerikalci pa neusmiljeno preganjajo učitelje samo zato, ker so drugačnega političnega mišljenja kakor oni, čeprav je po določilih državnega osnovnega zakona vsako mišljenje dopustno.

Svoje krute moči pa ne uveljavljajo samo v deželnem šolskem svetu, temveč gonja proti učiteljstvu se je začela vsepovsod po deželi, po cerkvah, po krajnih in okrajnih šolskih svetih. Ostudna gonja ostudnih ljudi!

Lampe, Terseglav, Ravnihar, Mandelj — to so ljudje, ki hodijo nedeljo za nedeljo po deželi, med kmetiško ljudstvo, tamkaj hujskajo proti šoli in učiteljstvu, pozivljajo naravnost na poboj, denuncirajo, jemljejo čast in izpodkopavajo ugled. Kadar niso zunaj, izlivajo v predale svojega časopisja najgrše psovke, blate in obrekujejo, da je čudež, ker se papir sam ne ustavi toliki zlobnosti. Pa kaj hoče papir, ko ploska in blagoslovlja sam škof, potrjen od cesarja, ki proslavlja sam svoj jubilej z dejanji človekoljubja!

Kaj vse je moralo prebiti naše učiteljstvo v zadnjih dveh, treh mesecih, to je nam vsem v živem spominu. Mnogi so bili disciplinirani kruto in brezsrčno, — kar ob kruh so jih hoteli spraviti! — Druge trga klerikalno časopisje ali jih zasramujejo klerikalni govorniki. Toda temu preganjanju in tej gonji še ne bo konca, tudi v jubilejskem letu ne, saj groze klerikalni naši prijatelji, da pridejo na nas še vse hujše reči. Tako je vsaj obljuboval dr. Lampe, ko je zadnjič razlagal svojo ljubezen do učiteljstva v dolenskih Toplicah. Zdi se, da si hočejo nekateri z vsoto silo pridobiti v jubilejskem letu takih zaslug, ki naj popolnoma zatemne cesarjev akt človekoljubja!

Tovariši Fabinc, Siherl, Salberger, Silvester, Korbar, Šemerl, Žirovnik, Wigele, Urbančič, Bunc — ti nam lahko povedo, kako daleč sega klerikalna maščevalnost, zlobnost in hudobija! Mi te in take tovariše častimo in ljubimo, saj je o njih poštenosti, vestnosti in delavnosti najlepši dokaz klerikalno sovraštvo. A hudo je po nedolžnem trpeti preganjanje, ko stoji ob njih vendar toliko slučajev, ki so ostali neznani, ker jih ščiti klerikalno strankarstvo. (N. pr. prof. Jarc v Kranju.)

Vsa dežela je sedaj nahujskana proti učiteljstvu, ki izvršuje svoj poklic na podlagi državnega šolskega zakona. Klerikalno hujskanje je seglo tako globoko, da globlje ne more: med mladino seje hudič ljuliko! In to v jubilejskem letu, ko je izrekel cesar željo, naj bo vseh dobrih dejanj deležna mladina!

Obžalujemo, da so se šolske oblasti vrgle pod noge klerikalnemu nasilju sedaj, ko deli cesar milosti! Toda učiteljstvo ne mara nobene milosti, ono hoče samo to, kar mu jamčijo zakoni, sankcionirani od cesarja.

Početje naših klerikalcev pa, ki je v kričečem nasprotju z dejanjem cesarjeve milosti, je tisto zlo, je tista senca, ki zmanjšuje naša vesela čuvstva.

## Ne zabite „Učiteljskega konvikta!“

„Saj sem bil že pri predsedniku in to je — mislim — dovolj!“

„Pa pri Lampetu še nisi bil?“

„Še ne!“

„Še ne? — Pavliha — ti si norec!“ — reče Bernot, pa mi spusti dim svoje smodke pod nos.

„Pfuuu...“ sem namrdnil z nosom — ker ni nič kaj posebno dobro dišalo in pa tudi zato, ker se mi je beseda „norec“ malo pokadila pod nos. „Kake smodke pa kadiš?“

„Take za gospode!“

„Aha, tiste po 5 h — kaj ne?“

Bernot je preslišal mojo opazko in je nadaljeval:

„Če ne greš k Lampetu, potem kar strup vzemi na to, da ne boš imenovan za nadučitelja!“

„Ali misliš?“

„Le mene poslušaj, Pavliha; ti pojdi še danes, zadnji čas pa jutri k Lampetu.“

„K Lampetu?“

„Ne pomaga nič, sedaj so pač take razmere; mene ubogaj pa bo prav! — Servus!“

## Srednje šole na Slovenskem.

### 1. Gimnazije na Kranjskem.

Letno poročilo prve državne gimnazije v Ljubljani je nemško, le neke na koncu se skriva slovensko naznanilo o začetku šolskega leta 1908./9.

Učnih oseb je bilo v drugem tečaju po ločenju nemških nižjih razredov razen ravnatelja 16 stalnih, 7 suplentov in 1 poizkusni kandidat. Za prirodopis ni nobenega stalnega profesorja, dasiravno bi morala biti dva. Eno mesto je bilo razpisano že pred enim letom in je deželni šolski svet že lani stavil predlog glede imenovanja, a vendar se niti imenovanje ni izvršilo, niti se prosilec vloge vrnil, da bi mogli drugam prositi. Tako se pri nas zavlčuje imenovanja v škodo profesorskemu naraščanju in v škodo učeči se mladini. V Kočevje pa sta bila namesto dveh premeščenih profesorjev kar brez razpisa imenovana dva nemška kandidata, od katerih eden še niti ni bil suplent!

Med učnimi osebami prve gimnazije sta še vedno dva Nemca, dočim na nemško filialko niti slovenskega suplenta niso prevzeli, ampak so poklicali enega z Dunaja, Slovenca pa postavili na suho. Sicer pa je sploh premalo učnih mest sistemizovanih, kakor kaže veliko število suplentov. Gimnazija ima v 14 razredih. Gimnazija v Trstu na primer je imela letos samo 462 učencev tudi v 14 razredih, a poleg ravnatelja 19 stalnih profesorjev, gimnazija v Mariboru 453 učencev v 12 razredih, a tudi 19 stalnih profesorjev. Zakaj se ravno v Ljubljani tako varčuje s profesorskimi službami? Prej omenjena tržaška državna gimnazija ima 4 šolske sluga, prva državna v Ljubljani pa samo dva!

Nemška filialka prve državne gimnazije v Ljubljani je štela v 4 razredih s 3 deklacijami skupaj 92 učencev. Od teh je 71 dečkov nemške narodnosti, 11 slovenske (kaj deajo ti tukaj?!), 2 laške in 5 češke. Še zanimivejša slika se nam pokaže, če pregledamo razdelitev učencev po rojstnem kraju: 34 učencev je rojenih v Ljubljani, 19 na Kranjskem izven Ljubljane. Ker so skoro gotovo vsi tu vpisani Slovenci tudi na Kranjskem rojeni, zato ostaja 42 (dvainštirideset) nemških dijakov, ki so rojeni na Kranjskem! (Treba bo enkrat vse dijake slovenske narodnosti, oziroma njih starše po imenih navesti.)

Iz ostalega poročila nemške filialke je tudi zanimivo dejstvo, da petje poučuje pevovalja nemškega telovadnega društva (Der Sangwart des „Deutschen Turnvereines“), slovensčino kot prost predmet pa sedanjí vodja filialke profesor Pucsko. Radi bi vedeli, kakšne pesmi goji omenjeni pevovodja; še bolj pa nas more zanimati kakšno slovensčino uči gospod vodja, o katerem se nam je z vsoto gotovostjo zatrdilo, da gospodje, ki so leta in leta z njim službovali, niso slišali niti ene slovenske besede iz njegovih ust in da je mož z železno doslednostjo na slučajna slovenska vprašanja dajal vedno edinole nemške odgovore. In takšen gospod, ki leta in leta v olikani družbi ni odprl ust za slovensko besedo, naj koga s pridom uči naš jezik? Tozadevno bi si dovolili opozo-

Rekel je in šel v kavarno.

Jaz sem pa ostal kar na mestu in pre-mišljeval, kaj mi je storiti. Veste, gospod urednik, jaz dam veliko na Bernotove besede, ker vem, da ni priplaval „na pržgan žup“! On trdi navadno prav. Zato sem bil tudi kmalu gotov s sklepom: K Lampetu greš!

In zopet sem vzel iz škatle svoj spufan cilindar in sem se napolil k Lampetu. Pa ta dan sem imel malo smole, kakor boste videli. Potrkam na vrata.

„Prosto!“ — Vstopim.

„Hvaljen bodi Jezus Kristus!“

„Bog ga daj!“ odgovori Lampe.

To je bila prva smola, da nisem s pravi-m pozdravom začel. Pa hotel sem dobro.

„Učitelj Pavliha...“

„No, ali ne veš, da se odkrije, če se pride k meni?“ zarohni nad mano Lampe.

„Naj ne zamerijo, gospod doktor sv. pisma, jaz vem, da se je treba odkriti, ali danes imam cilindar in če bi ga pustil v pred-sobi, potem bi oni niti ne vedeli, da sem jih počastil s cilindrom, potem bi bilo pač vseeno,

riti gospoda deželnega šolskega nadzornika na njegovo uradno dolžnost, da prisostvuje temu pouku in da ga sodi natanko in strogo, kakor sodijo nemški vseučiliški profesorji znanje nemščine naših kandidatov. Ako naj ima pouk slovensčine na tem zavodu sploh kakšen praktičen pomen, potem je nujno potrebno, da se poveri učni osebi, ki je v vsakem oziru za to usposobljena!

Letno poročilo druge državne gimnazije v Ljubljani je izmed vseh državnih srednjih šol edino slovensko. Zakaj so v tem poročilu odloki učnih oblasti nemški? Nadalje komu naj služi (nemško naznanilo o začetku šolskega leta, ki vendar med 421 dijaki niti enega nemške narodnosti? Dasi se je zdela ta gimnazija vedno za slovensko, vendar je na nji nemški profesor dr. Jauker, ki niti slovenski ne zna. Kako se naj slovenski starši slovenskih dijakov posvetujejo s tem profesorjem o napredku učencev? Profesor dr. Jauker je kakor smo zvedeli, usposobljen le za zgodovino z nemškim učnim jezikom. Ker se pa zgodovina samo v višjih razredih poučuje nemški, in to ne zadostuje za učno obveznost, zato poučuje profesor dr. Jauker še nemščino, in sicer v višjih razredih, ne da bi bil usposobljen za ta predmet. Ta profesor je torej neraben na tej gimnaziji in je bil protipostavno brez razpisa na nji nameščen!

Sploh pa nas preseneti na drugi gimnaziji veliko število suplentov (9), ki so skupaj z 2 poizkusnima kandidatom imeli v učiteljskem zboru večino proti samo 10 stalnim profesorjem!

Druga gimnazija je dobila lani novo poslopje. Sicer se sliši, da se je tudi tukaj štedito kolikor se je moglo, in da se je prihranilo veliko tisočakov, tako da so zaraditega prostori za nekatere zbirke pomanjkljivo urejeni, vendar je poslopje [vsaj za sedaj dovolj] veliko. Ima namreč 13 učilnic, ravno za 13 razredov, kakor jih je bilo letos. A Bog varuj, da bi zavod napredoval, da bi se število dijakov in razredov pomnožilo — ne bi bilo več učilnic zanje! In vendar se tako poslopje zida kvečjemu enkrat na sto let. Poslopje za prvo gimnazijo v Ljubljani že prvo leto ni zadostovalo, poslopje za drugo gimnazijo za sedaj ravno še zadostuje; kdaj pa se bo zidalo pri nas šoleko poslopje, ki bo zadostovalo vsaj za 50 let naprej?

Tudi letno poročilo državne gimnazije v Kranju je nemško. Vprašati moramo ravnateljstvo te gimnazije, zakaj pri razdelbi stavi Nemca na prvo mesto, dasi jih je samo 6, Slovence pa, katerih je 295, na drugo mesto? V tem ne moremo najti prav nobenega načela; Nemci ne pridejo na prvo mesto niti po številu niti po abecedi. V zadnjem slučaju bi prišla češka („böhmisch“) narodnost pred nemško, po številu pa brez dvoma Slovenci. Ako pa ima to razvrščenje svoj vzrok v slovenski „ponižnosti“, potem pa izražamo odločno željo, da bodi takšnih instinktivnih pojavov suženjskega mišljenja naše gospode vendar enkrat že konec!

Da je poročilo državne gimnazije v Novem mestu (Budolfoyem) nemško, tega po dosedanjih izkušnjah ni treba posebe poudarjati. Med profesorji se nahaja zgodovinar, ki — po opetovanem zatrjevanju

nižjih gimnazijcev — baje mlati grozno slovensčino. Ali bi se ne dalo možu pomagati do kakšne boljše službe kje na Tirolskem, kjer mu ne bi bilo treba predavati slovensko? O uvedbi slovenskega učnega jezika za grščino v tretjem razredu in za nekatere predmete v petem razredu, o vsem tem ravnateljstvo novomeške gimnazije nič ne ve. Dostične knjige se za prihodnje šolsko leto predpisujejo še vse nemške.

Ravnateljstvo prve gimnazije v Ljubljani tudi pravi, da se bodo rabile iste knjige kot lani, torej nemške. To vendar ni mogoče! Po pogajanjih slovenskih poslancev z ministrstvom in po sklepu deželnega šolskega sveta kranjskega se mora polagoma uvesti slovenski učni jezik, kakor je bilo brati po vseh slovenskih časopisih. Mari to ne velja za prvo gimnazijo v Ljubljani in za gimnazijo v Novem mestu? Ako pa velja, zakaj slavni ravnateljstvi ne omenita tega niti z eno besedo v svojih poročilih?

Letno poročilo kranjske gimnazije navaja za grščino v tretjem razredu že dr. Tomiško ve knjige ter za verouk v petem razredu dr. Svetinovo knjigo z opazko pod črto: „Za slučaj, da se uvede slovenski učni jezik.“

Druga gimnazija v Ljubljani pa v poročilu sploh ne navaja učnih knjig, „ker ministrstvo tozadevnih predlogov še ni rešilo.“

Katero je torej zdaj pravo? Ali ne veljajo za gimnazije v Ljubljani, v Kranju in v Novem mestu iste določbe, ali spadajo vse te gimnazije pod različne deželne šolske svete ali celo pod različna ministrstva, da postopa vsaka po svoje?

Gimnazija v Kočevju se je letos s petim razredom razširila v višjo gimnazijo in je imela koncem šolskega leta v petem razredu 11 (enajst!) dijakov, v vseh 5 razredih pa 110, med temi 15 Slovencev in 2 Hrvata. Rojenih je 98 na Kranjskem; ker so med temi gotovo vsi slovenski dijaki (15), zato ostaja 83 nemških dijakov, ki se na Kranjskem rojenj in za katere država vzdržuje celo gimnazijo v Kočevju! Kakor že cela kočevska gimnazija pomenja nepotrebno izdajanje državnega denarja, tako še posebe pripravljani razred, ki je štel letos 7 (sedem) učencev!

### 2. Gimnazije na Štajerskem.

Na višji gimnaziji (nemški) v Celju je bilo med 341 dijaki 93 slovenskih, to je 27,5%; profesorja pa sta le dva Slovence, in sicer za verouk in slovensčino, za katere predmete ne morejo dobiti Nemca. Po rojstvu je 228 iz Štajerske, 113 pa iz drugih dežel. Če od teh 228 štajerskih dijakov odštejemo 93 Slovencev, dobimo še 135 nemških dijakov iz Štajerske, za katere se vzdržuje cela nemška gimnazija v Celju. Pripravljani razred, ki podaljša dijakom s kmetov dobo študij za eno leto in s tem poveča stroške, je štel letos 8 (osem) učencev!

Nasamostojnih slovensko-nemških razredih v Celju je bilo v 4 nižjih razredih 164 dijakov, vsi Slovenci. Profesorji so večinoma „prideljeni“ iz drugih zavodov. Vsa uredba teh razredov je v sramoto moderni državni upravi in ima, tako se nam dozdeva, namen uničiti ta za spodnještajerske

### Dalje v prilogi.

uslišijo moje prošnjo, pa mi podele nadučiteljsko mesto v Ljubljani!“

„Vsak osel hoče biti dandanes že nadučitelj! Iz tega ne bo nič, ti povem, da ne!“

„Naj ne zamerijo, gospod doktor sv. pisma, bil sem že pri gospodu predsedniku in on mi je že deloma obljubil, da...“

„Kaj bo predsednik, kaj bo ta človek! Kaj ima pa on govoriti in obljubovati brez Šusteršičeve in moje vednosti? Ali morda on oddaja učiteljska mesta? To bi bila lepa, haha.“

„Naj ne zamerijo, gospod doktor sv. pisma, dekrete pa vendar še podpisuje gospod predsednik!“

„Dosedaj še, pa to ne bo dolgo trpelo, to se mu mora vzeti iz rok, dekrete bom podpisaval jaz pa nihče drugi!“

„Pa naj ne zamerijo, gospod doktor sv. pisma, saj ima pri oddaji služb govoriti ves dež. šolski svet — ne li?“

„Seveda, seveda!“

„No, in naj ne zamerijo, gospod doktor sv. pisma, če bi se pa drugi gospodje potegnili zame, potem bi...“

če pustim cilindar tudi doma v škati, ako ne smem z njim stopiti pred njih.“

Lampe je nekaj godrnjal, kar se je čulo tako nekako kakor „osu“ — meni se je pa zdela, da sem ga pokidal s svojim cilindrom, čeprav sem mislil prav. Odsedaj bom jemal zmeraj čepico; v predsobi jo bom pustil, gospodje bodo pa mislili, da sem prišel v cilindru k njim; Pavliha se bo pa v pest smejal, ker se bodo gospodje pustili tako farbati!

„No, kaj pa pravzaprav češ?“ me nahruli Lampe.

„Naj ne zamerijo, gospod doktor sv. pisma, zdaj pa že vem, da bodo uslišali mojo prošnjo, ker so tako prijazni z menoj, da me tikajo; gotovo sva krave skupaj pasla, pa jaz se ne spominjam več na to!“

„Nič — krave skupaj pasla! Ali nič ne vidiš, kaj se godi okolo tebe, ali ne veš, da so se vrnilo Zavašnikovi časi in da bo od sedaj vsak župnik in kaplan tical učiteljstvo?“

„Naj ne zamerijo, gospod doktor sv. pisma, nič nisem videl — prav nič, pa meni je tudi vse eno, če me oni tikajo — samo da

Slovenca kulturno nujno potreben zavod. Pri nestalnosti, ki ji je podvrženo učiteljstvo in dijaštvo teh razredov, se ni čuditi, da je padlo število dijakov, ki je pred 2—3 leti presega 200.

A ne samo v Celju, tudi na gimnaziji v Mariboru pada število slovenskih dijakov. Leta 1900. je bilo še 341 slovenskih in 134 nemških dijakov ter so Slovenci tvorili skoro 72% vsega dijaštva te gimnazije. Letos je bilo Nemcev 163, Slovencev pa 290 ali samo 64%. Najprej se je izkušalo znižati število slovenskih dijakov na mariborski gimnaziji s tem, da so jih stiskali v prenapolnjene razrede.

Tako je bilo sprejetih učencev:

leta	v razred					
	I. b	II. b	III. b	V	VI	VII
1899/1900	80	53	56	55	—	—
1900/1	72	52	—	57	—	—
1901/2	72	56	—	58	—	—
1902/3	73	60	51	50	53	—
1903/4	64	52	—	—	—	—
1904/5	—	53	—	53	51	—
1905/6	—	56	50	—	—	54
1906/7	—	55	—	54	52	—
1907/8	57	54	—	—	—	—

Predpisi določujejo 50 kot najvišje število učencev v enem razredu; če jih je več, se mora ustanoviti vzporedni razred. To se v nobenem zgoraj omenjenih razredov ni zgodilo, čeravno je število dijakov v slovenskih razredih znašalo večkrat čez 70, enkrat celo 80! Seveda so morali dijaki v prenapoljenih razredih slabo uspevati. Toda vse to je delovalo še prepočasno. Zato se sliši v zadnjih letih o nezasišanih strogošnih napravah slovenskim dijakom pri sprejemnih izpitih, tako da se jih velik del odkloni, da ravnateljstvo in šolska uprava ne pride v neprijeten položaj, da bi morala otvoriti paralelko. Če pojde tako naprej, potem mariborska in celjska gimnazija niti za mariborsko bogoslovje ne bosta dajali dovolj slovenskih abiturientov, kaj šele za vse druge poklice?

Med stalnimi profesorji je bilo 9 Slovencev in 9 Nemcev. Ravnatelj je popolnoma pod nemškim komandom; saj se je celo pisalo svoj čas, da je prepovedoval slovenskim profesorjem slovensko govorico!

Na Spodnjem Štajerskem imajo Nemci še tretjo gimnazijo, namreč deželno v Ptuj. Ta je imela javnih učencev 191, med temi 31 Slovencev. Iz Ptuja jih je 43, iz ostale Štajerske 120; kar je Nemcev, so pač večinoma iz Srednje in Zgornje Štajerske. Če bi torej prišel v poštev samo ta del dežele, ki mu je gimnazija res namenjena, potem ne dobimo niti 80 nemških dijakov skupaj. Dijaška doma v Celju in v Ptuj zbirata nemške nepopoljšiljivce iz vseh dežel in tako polnita ti gimnaziji, ki imata edini namen vzdrževati nemštvo v teh mestih. To se tudi vidi na učiteljskih zborih. Na ptujski gimnaziji je bilo v 80ih letih še polovica slovenskih profesorjev, zdaj sta med 14 samo 2 Slovencev, namreč za verouk in slovenščino.

### 3. Gimnazije na Koroškem.

Gimnazija v Celovcu šteje 82 slovenskih dijakov med 473 ali nad 17%, vendar sta med 22 učnimi osebami samo 2

Slovenca. Slovenščina kot predmet je prava pastorka; poučuje se za Slovence v 4 oddelkih po 2 uri na teden. V vsakem oddelku so Slovenci dveh razredov skupaj. Pri tej uredbi ni mogoče dosežati povoljnih uspehov.

Na gimnaziji v Beljaku je 9 slovenskih dijakov in 4 v pripravljalnem razredu. Slovenščini se godi še slabše kot v Celovcu; poučuje se v treh tečajih, slovenski dijaki skupaj z nemškimi, za katere je prost predmet. Ker se pri višjih dveh oddelkih poudarja, da je v njih večinoma slovenski učni jezik, zato sklepamo, da se v prvem (pripravljalnem oddelku Slovenci učijo slovenščine z nemškimi učnimi jeziki! Komenski in vsi drugi veliki pedagogi, obrnite se v grobu!

Na gimnaziji v Št. Pavlu je 15 slovenskih dijakov, ki se učijo slovenščine v 4 oddelkih po 1 uro na teden. Poučuje slovenščino suplenti, letos prirodopisec, Menjava se menda vsako leto, kakor se pač menjavajo suplenti.

### 4. Gimnazije na Primorskem.

V tej kronovini so tri gimnazije z nemškim učnim jezikom, ki jih posejajo Slovencev.

Letno poročilo goriške gimnazije ima na prvem mestu razpravo slovenskega profesorja v nemškem jeziku. Gospod profesor, pisatelj te razprave, ali je potrebno, da bogatite nemško slovstvo s slovenskim delom? Ali bi se to ne dalo povedati slovenski? — Isto velja o prvi razpravi v poročilu beljaške gimnazije.

Na gimnaziji v Gorici je bilo med 541 javnimi učenci 272 (nad polovico!) Slovencev, 224 Lahov in — 43 Nemcev. Med 16 stalnimi učnimi osebami je le 5 Slovencev; po razmerju dijaštva bi jih moralo biti vsaj 8!

Eno dejstvo še moramo pibiti: na goriški gimnaziji so pisali slovenski abiturienti tudi slovensko maturitetno nalogo, in sicer so dobili 3 teme na izbiro. Letno poročilo poroča (str. 29), da je minister za bogočastje in nauk provizorno odredil, da delajo abiturienti slovenske in laške narodnosti pismeno maturo tudi iz materinščine. Ustno izkušnjo dela samo oni, ki je pisal za nezadostno.

Da pišejo dijaki v materinščini tudi maturitetno nalogo, se nam zdi popolnoma umestno, ker le v materinščini pokaže kandidat svojo zrelost. S tem tudi materinščina kot predmet pridobi na ugledu. Vendar na Kranjskem na nobeni gimnaziji slovenski dijaki, ki jih je ogromna večina, niso pisali maturitetne naloge iz slovenščine, niti niso bili pri ustni maturi iz tega svojega materinega jezika izprašani. Zakaj ta razlika glede slovenščine? Kateri faktorji so na Kranjskem zanemarili svojo dolžnost, ali c. kr. dež. šol. svet, oziroma gospod deželni šolski nadzornik ali gospodje ravnatelj in učiteljski zbori ali vsi skupaj? Ali je to nezmožnost ali malomarnost ali pa še kaj hujšega?

Na gimnaziji v Trstu je bilo 138 Slovencev, 142 Lahov, 141 Nemcev in 35 drugorodnih javnih učencev. Torej je dobrih 30% Slovencev, med definitivnimi profesorji pa je edini profesor slovenščine Slovenec!

Tukaj se slovenščina poučuje v 8 oddelkih po 2 uri na teden. Toda samo 120 učencev je obiskovalo relativno obligatno slovenščino, torej senitivsem Slovincem nizdelo vredno obiskovati slovenščine!

Gimnazija v Pulju je imela 187 javnih učencev, med temi 15 Slovencev in 24 Hrvatov. Slovenščina se ne poučuje, hrvaščino poučuje vadniški učitelj v 5 oddelkih po 2 uri na teden. Učne osebe so razen veroučitelja in omenjenega vadniškega učitelja vse nemške. Gimnazija obstoja samo za tamošnje vojaštvo. (Konec.)

## Šolstvo na Belokranjskem.

„Belokranjec“, glasilo belokranjskih kmetov, pravi, da je vedno slišati, kako malo je izobraženo belokranjsko ljudstvo. To je popolnoma v rokah svojih voditeljev — duhovnikov, ki ga izrabljajo na najostudnejši način v svoje črne namene. Ta pesem je prodrla že skozi Gorjance. Vsak čas je slišati take govoriče, toda nihče ne vpraša, zakaj je tako in kdo je temu kriv. Ljudstvo samo gotovo ne, zakaj brezbriznosti in malomarnosti v tem oziru pri njem ni, kar nam kaže že lepa vrsta znamenitih mož, ki so izšli iz vrst Belokranjcev: Tomšič, Eng. Gangl, Zupančič, slikar Germ itd. Krivdo nosijo pač merodajni faktorji, ki se za naše ubogo ljudstvo popolnoma nič ne brigajo in ga poznajo le, kadar ga potrebujejo. Ne vidijo žalostnih razmer, v katerih je ljudstvo, ne vidijo njegove bede, in želje ljudstva so jim zadnja stvar!)

Poglejmo nekoliko naše šolstvo, ki naj bi bilo vir izobrazbe. Skoraj večina naših šol niti podobna ni šolam, ampak bolj beznicam, kamor se napodi 50—60 otrok, ki morajo potem v velikanskem smradu presedeti po več ur na dan. Kako to vpliva na zdravje in pa tudi na učenje, si pač lahko vsak sam misli. Pouk ni skoraj nikjer celodnevni, ampak razdeljen na dva oddelka, na nekaterih šolah celo na tri. Da takšen pouk nima zaželenega uspeha, se razume, zakaj otrok, ki pride ob 8. uri v šolo in gre ob 10. uri že domov, nima od tega gotovo niti najmanjšega dobička, in učitelj v tem kratkem času tudi ne more delati čudežev pri taki množici otrok. V razredu, kjer je 60—70 učencev in časih tudi 100, je sploh nemogoče, da bi učitelj dosegel to, kar se zahteva, posebno pri razdeljenem pouku, in tako mora poučevati še dva razreda zaeno, kakor je po nekaterih šolah. Pri takih razmerah je napredek sploh nemogoč.

Šole so pri naš sploh tako redke, da mora otrok hoditi po dve uri, da pride v šolo, in seveda pridejo otroci zaradi tega mnogokrat prepozno v šolo ali pa zaradi slabega vremena sploh ne pridejo ter tako zamudijo ves pouk. Mnogokrat se zgodi, da ob slabem vremenu zastanejo skoraj vsi otroci, ki so oddaleč, in temu se ni čuditi, zakaj kako bo otrok, ki je star 6 ali 7 let, hodil 2 uri po dežju in snegu. Saj je otrok vendar človek! Ali pa ne vidite tudi uboge matere, ki pošilja v snegu in dežju v šolo svojega 6letnega sinčka ali svojo hčerko, za katero ji trepeče srce? Ali mislite, da kme-

\* Deželni in državni poslancev teh krajev je deželni glavar in dvorni svetnik Šuklje, ki so ga ravno Belokranjci dvignili na konja. Uredništvo.

tiška mati nima srca za svoje otroke? Da, tudi ona trepeče za svoje otroke in marsikateri dan prebije v strahu, zakaj bogve, če se ji otrok zvečer še zdrav vrne domov. Ako pa otrok v hudi zimi parkrat izostane, pride kmalu dernarna kazen, ki jo naš kmet pač težko plača. In kdo je vsemu temu kriv? Zopet oni, ki se imenujejo naše zastopnike. Žatorej zahtevamo povsod šol, ki nam jih morajo dati, kajti krivice, ki se nam gode v tem oziru, so že vnebovpijoče.

Zahtevamo povsod slovenskih šol in ne dopustimo, da bi nemški „Schulverein“ gradil v naših krajih svoje nemške šole, kakor se to že godi. Zahtevamo od naših zastopnikov, in ako se ne brigajo za naše želje, potem proč z njimi, potem niso naši zastopniki, ampak naši sovražniki!

## Zavezina skupščina.

Kdor se udeleži letošnje Zavezine skupščine v Gorici in želi stanovanja, naj to do 4. septembra naznani po dopisnici na naslov: Ign. Križman, nadučitelj, Dornberg pri Gorici. — Istotamo naj se prijavi udeležba k banketu.

## Iz naše organizacije.

### Skupne zadeve.

Iz Zaveze avstrijskih jugoslovenskih učiteljskih društev. Delegate za glavno skupščino so prijavi sledeča „Zavezina“ društva:

- X. Učiteljsko društvo za ptujski okraj:
- 37. Anton Pesek, šolski vodja v Naprapljah;
- 38. Josip Gorup, učitelj v Polensaku;
- 39. Ivan Strelec, nadučitelj v Sv. Andražu v Slov. goricah.
- XI. Slovenjegraško učiteljsko društvo:
- 40. Josip Peiller, šolski vodja v Šmiklavžu pri Slov. gradu.
- XII. Učiteljsko društvo za celjski okraj:
- 41. gospa Ida Wudler, učiteljica v Grižah;
- 42. Rudolf Wudler, učitelj v Grižah;
- 43. Armin Gradišnik, nadučitelj v Celju;
- 44. Fran Voglar, učitelj v Celju.
- XIII. Slovenjebistriško učiteljsko društvo:
- 45. Josip Kokl, učitelj v Sp. Poljskavi;
- 46. Seb. Krotky, učitelj v Studenicah. Namestnici:
- 8. gospodična Franja Hribar, učiteljica v Laporjih;
- 9. gospodična Milka Treo, učiteljica v Laporjih.
- XIV. Kozjansko učiteljsko društvo:
- 47. Miloš Germovšek, nadučitelj v Pilštajnu;
- 48. Ljudevit Ulčar, učitelj v Kozjem. Namestnik:
- 10. Fortunat Jelovšek, šolski vodja v Virštanju;
- 11. Fran Vadnal, učitelj v Št. Petru.
- XV. Učiteljsko društvo za sežanski okraj:
- 49. Karel Gruntar, učitelj v Sežani;
- 50. Fran Vendramin, nadučitelj v Dutovljah;
- 51. gospodična Fani Živec, učiteljica v Dutovljah.
- XVI. Učiteljsko društvo za svetolenartski okraj:
- 52. Vekoslav From, učitelj pri Sv. Benediktu v Slov. Goricah;
- 53. gospodična Rezika From, učiteljica pri Sv. Benediktu v Slov. Goricah.

„Hahahaha! Pavliha, ti si pa res še nepokvarjen človek; tvoja naivnost mi je dokaz, da bi se te dalo porabiti za marsikaj, tako neumnih ljudi kakor si ti pa res rabimo, vseč si mi! Kako praviš? — Da bi drugi gospodje se potegnili zate? Hahahaha! Ti še ne veš, kako je v deželnem šolskem svetu! Veš, to je pravi špas; Šusteršič reče: „Gospodje, če ne boste pridni, bom pa povedal ministru!“ Hahaha, in vsi denejo takoj roke na mizo — hahaha — potem se pa gremo šole — hehehe — in Šusteršič reče — hehehehe — Šusteršič reče: Roke gor! — hehehe — roke gor! — reče Šusteršič, pa prvi nadzornik in drugi nadzornik — hehehehe — in prvi ravnatelj pa drugi ravnatelj vsi — hehehehe — vsi vzdignejo roke — hihihih — in če reče — hihihih — če reče Šusteršič: Recite da! — hihihih — pa vsi rečejo da! Hohohoho in če reče Šusteršič: Recite ne! — hohoho — pa vsi rečejo ne! — hohohoho! —

Lampe se je smejal in tolkel ob kolena, tudi jaz sem mislil, da bo prav, če se smejem in sem začel: „Huhuhuhu... Naj ne za-

merijo, gospod doktor sv. pisma, to je pa res hec — huhuhu — pa naj ne zamerijo, gospod doktor sv. pisma, kako pa je to, da se ti gospodje tako boje ministra — huhuhu?“

Lampe si obriše solze iz oči in med tem pa pravi:

„Veš, Pavliha, mi poznamo svoje ljudi! Vsak izmed teh gospodov ima svoje skrivne želje; eden bi rad postal kak dvorni svetnik, drugi bi rad dobil kak križec ali kaj enakega, tretji bi rad še prišel naprej itd. in glej, vse to je odvisno od ministra; če bi pa te gospode zatožil Šusteršič pri ministru, jim splavajo vsi upi po vodi in zato je tako. Saj teh gospodov je več kakor nas; mi smo le štirje: Šusteršič, Keržič, Lesar in jaz. Onih pa je pet: Tavčar, Levec, Hubad, Junowicz in Černivec — pa mi se jih nič ne bojimo, ker Tavčar sam ne zmore nič!“

„Naj ne zamerijo, gospod doktor sv. pisma, potem vidim, da imajo oni pa gospod Šusteršič vso moč v svojih rokah; zato jih pa ponižno prosim, naj se potegnejo zame!“

„Tega ti ne morem nič obljubiti, jaz

sem sploh zato, da se vse šole in vsi učitelji odpravijo. Kaj nam je tudi treba šol? — Vsak duhovnik na kmetih naj poučuje krščanski nauk — to je dovolj, če pa naleti pri tem na kakega bolj nadarjenega fanta, naj ga poučuje malo v branju, pisanju in računanju — toliko, da se ga pošlje potem v škofove zavode, da postane duhovnik, zakaj edino teh nam je treba, drugega nič. Pouk na zavodih naj se omeji na najpotrebnejše stvari; saj tudi duhovniku ni treba bogve kaj znati; če zna le maščo brati pa štolo dobro zaračunati, pa je dober! In potem bi prišli nazaj oni zlati stari časi, kakor so bili nekdanj!“ In Lampe je zasukal svoje oči proti nebu, da mu je bilo videti le belino v očesih.

„Naj ne zamerijo, gospod doktor sv. pisma, oni mislijo tistih zlatih časov, ko je bil kmet še podložnik in ko ga je na eni strani odiral graščak, na drugi strani pa ga je molzla duhovščina...“

„Mi gremo celo tako daleč, da smo za odstranitev graščakov, saj duhovščina lahko sama vse opravi! — Pa še nekaj je, kar je

tudi velike važnosti: koliko lažje delo pri svojem dušnem pastirstvu bi imela potem duhovščina, kakor ga pa ima dandanes! Koliko manj ove bi zašlo na stranska pota, koliko bolj slepo bi nas ubogali ljudje, kar pa zdaj nočejo in nočejo, ker so se razvadili, da gledajo s svojimi očmi in hočejo delati po svoji glavi in svoji pameti, namesto da bi se dali od nas voditi in bi nam zaupali!“

„Naj ne zamerijo, gospod doktor sv. pisma, zdaj se mi nekaj dani v glavi, zato so oni torej začeli preganjati učiteljstvo, da se s tem med ljudmi vera utrjuje, Kristusova vera!“

„Seveda! — Dosedaj so prišli na vrsto tisti učitelji, ki so delali najbolj proti nam in nad temi smo se v prvi vrsti — v eksemplu drugim — maščevali!“

„Naj ne zamerijo, gospod doktor sv. pisma, zopet sem se nekaj naučil od njih. Bral sem v sv. pismu stavek: Maščevanje je moje! — pa nisem vedel, čigavo je pravzaprav, sedaj pa vem, da je maščevanje njihovo in da ravnajo popolnoma po sv. pismu!“

„Seveda, seveda — takih stavkov je še

Namestnica:  
12. Viktorija Trošt, učiteljica pri Sv. Antonu v Slov. Goricah.

XVII. Učiteljsko društvo za mariborsko okolico.

54. Šimon Vodenik, nadučitelj v Sv. Juriju ob Pesnici;

55. Martin Vodenik, nadučitelj v Spod. Sv. Kungoti.

Namestnica:  
13. gospodična Frančiška Puc, učiteljica v Sv. Juriju ob Pesnici.

XVIII. Postojnsko učiteljsko društvo:  
56. gospodična Marica Dvogan, učiteljica v Zagorju;

57. gospodična Tinka Smrdu, učiteljica v Senožečah;

58. Ferdo Juvaneč, šolski vodja v Postojni;

59. Anton Skala, nadučitelj v Vipavi;

60. Albin Stritar, učitelj v Postojni;

61. Slavoj Dimnik, učitelj v Postojni.

Podpisano vodstvo prosi vsa ona Zavezina društva, ki še niso vrnila društvenih izkazov in še niso prijavila delegatov, da to store čimprej.

Vodstvo Zaveze

Luka Jelenc,  
predsednik.

### Štajersko.

**Učiteljsko društvo za svetlenartski okraj** je po dolgem molku zopet zborovalo dne 6. t. m. pri Sv. Lenartu v Slov. gor.

Že od meseca marca ni bilo nobenega zborovanja in upati je bilo, da se sedaj gotovo snidemo polnoštevilno. Tudi vreme in pot sta bila prav vabljiva. Pa kdor tako misli, ta se gotovo moti. Bilo nas je toliko, da smo bili jedva sklepčni. Pri nas je že to stara navada. Mlačneži prihajajo itak le o posebni priložnosti pogledat, je li še živimo, nekaterim pa je vsako drugo opravilo važnejše od stanovskega zborovanja. Glede slednjih predlagam, naj se že začetkom leta določijo dnevi zborovanj, rečimo vsak prvi četrtek vsakega drugega meseca in v slučaju slabega vremena teden pozneje.

Pri današnjem zborovanju se je sprejelo več važnejših sklepov:

1. Tov. Kranje referira o uvedbi dopoldanskega pouka ter se izreče proti takšni uvedbi, ker se pri tem poučevanju premalo vadijo ročnosti, ki se najboljše izvršujejo v popoldanskih urah. Tudi tov. Bleuk je proti uvedbi nerazdeljenega časa poučevanja. Vname se daljša debata, a poročevalčev mnenje ne prodre.

2. Društvo se enoglasno izreče proti tajni kvalifikaciji. Navede se več zglede, kako so prišli kmetje do kvalifikacijske tabele, ki se pred učitelji tako skrivnostno prikriva. V neki tabeli so stale črno na belem osebnosti, kakor: pretepa ženo, prihaja pozno domov, rad pije, greši proti zakonski zvestobi itd.

3. Društvo enoglasno sklene, ponavljajoč svoj sklep iz l. 1904., da se čim prej uvedejo v naše šole na novo predelane prof. Luk. Lavterjeve računice.

Druga učiteljska društva se prosijo, da store enak sklep in vpošljejo tozadevne predloge uradnim konferencam.

4. Društvo pristopi k Zvezi narodnih društev za Štajersko v Celju.

5. Za Legov in za Strmškov spomenik se daruje iz društvene blagajnice po 10. K.

6. Društvo se izreče za 35 letno službovanje, za vstetje provizoričnih 2 let, kakor tudi za to, da se šteje jubilejsko leto za dve leti, da ne homo učitelji pri vsaki dobroti zapostavljeni.

7. Predlog, da se pristopi k „Unfallversicherung, se z večino glasov sprejme. V ta namen plačuje vsak društvenik poleg navadne društvenine po 45 h zavarovalnine. Zavarovaneč je zavezan izpolnjevati svoje dolžnosti 10 let. Zavarovanje je veljavno za člana in njega obitelji.

več v sv. pismu. Mi doktorji sv. pisma jih prav dobro poznamo, na pr.:

„Zob za zob... Natresel mu boš žrjavice na teme, Ljubi... samega sebe“ itd.“

„Naj ne zamerijo, preučeni gospod doktor sv. pisma, jaz moram njim izreči svoje najponižnejše občudovanje in priznanje, da so tako temeljito se naučili sv. pisma in da tako lepo po njem ravna!“

„Jaz vem, da to učiteljstvu ni všeč; kajne, Pavliha?“

„Naj ne zamerijo, gospod doktor sv. pisma, meni je vse všeč, samo da jaz ne pridem pod nož njihovega maščevanja. Kar se pa tiče drugih učiteljev, pa vem, da ni nikomur prav — tudi Slomškarjem ne — ker si vsak lahko misli: Kakor se ravna z drugim učiteljstvom, tako se lahko godi prej ali slej tudi nam!“

„Slomškarjem se dosedaj ni ničesar bati; premalo jih je še; škoda, da jih ni več, potem se bi že dalo tega ali onega malo potipati; sedaj moramo le gledati, da jih pridobimo več zase.“

„Naj ne zamerijo, gospod doktor sv.

8. „Zavezina“ delegata sta: From Vekoslav in Rezika; namestnica: Trošt Viktorija.

**Učiteljsko društvo za mariborsko okolico** je zborovalo dne 6. vel. srpana zborovanje je posejtel tov. R. Pestevšek iz Laškega, ki je bil v prejšnji dobi zapisnikar tuk. učit. društva. V žalnem nagovoru se predsednik tov. A. Požegar spominja smrti vrliga sina g. ravnatelja Nerata, Mirko Nerata — sodnega pristava v Litiji — ki je bil iskren prijatelj učiteljstva in navdušen branitelj našega stanu. Bodi mu zemljaka lahka!

Istotako se spominja tudi našega nepozabnega nadzornika, profesorja gospoda dr. Bezjaka — ki je bil prilično pomaknjen v 7. činovni red; i učiteljsko društvo čestita na povisanju!

Nato se pretrese dnevni red, ki je bogat in obširen. Dopis „Zveze“, ki vabi k prispevanju za nagrobni spomenik Jana Lega, prijatelja Slovencev, se sprejme enoglasno in voli 10 K. Resolucija „Lehrerbunda“ glede pomaknenja učiteljstva od 11.—8. činovnega reda se na noben način ne umakne in tudi ne pristavijo nikakršne pritikline. Zahteva mora biti enostavna, da se učiteljstvu ne bo več predbacivalo: „Sami ne vedo, kaj hočejo“, ali: „Vsak misli in tirja drugače.“

Od 100 K pokroviteljine za „Učit. tiskarno“ se je nabralo okoli 50 K; tretja nabiralna pola še kje tiči; bo li treba izsledbo detektiva? Vabilo k pristopu: „Narodne založbe“ se vzame na znanje in učiteljstvo bo po svojih močeh podpiralo to prepotrebno narodno podjetje.

Tovariš Zinauer poroča o vzajemnem zavarovanju proti telesnim poškodbam itd. ter pojasni važnost takega zavarovanja in predlaga, da učit. društvo pristopi od novega leta kot član te družbe. Sprejme se enoglasno. Glej dopis in konkretna „Haftverpflichtung“. Član tega zav. društva le postane tisti učitelj, oziroma učiteljica, ki je v organizaciji učit. društva, drugi pod nobenim pogojem. Ergo! Idi in tudi tako stori: Postani član svojega učit. društva.

Delegatom za skupščino „Zaveze“ v Gorici se volijo Martin Vodenik, naduč. pri Sp. Kungoti pri Mariboru, Šimon Vodenik, naduč. v St. Jurju ob Pesnici in gospica Fr. Puc, učiteljica istotam, namestnikom. Društveni izkaz se vpošlje „Zavezi“ z nakazom 50 K. Učit. društvo pristopi k „Zvezi narodnih društev“, le ne ve koliko je treba prispevati za pristop v zlatu ali bankovcih av. velj.

Pri nasvetih se je bila nudila prilika govoriti o podpori in članarini štaj. učit. za „Učit. konvikt“ v Ljubljani. Idealne namen je, sprejemati učit. sinove za nadaljne študije v učit. dom. Ali nikjer še ni povedano, kako se bodo in pod katerimi okoliščinami je sprejem zagotovljen, če se pa vsaka prošnja glede sprejema v srednje šole v Ljubljani odbije, češ, imamo jih dovolj. Zaraditega nima štaj. učiteljstvo nobenega dobitka.\*) Naj nam vodstvo „Zaveze“ v stan. listu blagohotno pojasni in stavi konkretna v dogovoru z ravnateljstvi sred. šol v Ljubljani.

Sklepa se: „Vsi na krov!“ M.

**Učiteljsko društvo za ptujski okraj** je zborovalo 1. t. m., ker je bil tov. predsednik zaradi bolezni zadržan, je vodil zborovanje njegov namestnik. Ta pozdravi navzoče in konstatuje sklepčnost. Razgovarja se o različnih dopisih, ki so došli po zadnjem zborovanju na društveno vodstvo. Ko se je prečital dopis „Zveze narodnih društev“, je tovariš podpredsednik v daljšem govoru razložil načrt delovanja te organizacije in vzpodbujal, da bi stvar podpirali po možnosti. — Delegatom za skupščino „Zaveze“ v Gorici so izvoljeni tovariši Anton Klajnsček, Anton Pesek in Ivan Strelec.

Tov. Kavkler se naprosi, da bi na prihodnjem zborovanju, ki se določi na 1. oktobar, referiral v vzornem šolskem redu, urnikih

\*) Če niste za, vsaj ne nasprotujte!  
Uredn.

in o sestavi imenika normalij. Da se zadnji sestavi po okusu višjih oblasti, se soglasno sklene, da društvo povabi k razgovoru o imenovanem imeniku našega g. okr. šol. nadzornika.

Društvenemu vodstvu se naroči, da izreče v imenu društva tov. ravnatelju in uredniku M. Neratu sožalje ob izgubi blagega sina Miroslava, bivšega sodnega pristava v Litiji.

Govorilo se je tudi o narodnih pregreških tov. Lukežiča v Cirkovecah. Društvo mu zaradi tega izreka svoje pomilovanje in obžalovanje; kot članu vrtnega odseka mu izreka nezaupnico ter ga pozivlje, da odloži častno mesto, ki ga zavzema v imenovanem odseku.

### Goriško.

**Učiteljsko društvo za goriški okraj** zboruje dne 3. septembra t. l. ob 9. uri dopoldne v Gorici v dvorani goriške „Čitalnice“ po sledečem vzporedju:

1. Zapisnik zadnjega zborovanja.  
2. Razgovor o „Zavezinem“ zborovanju v Gorici.

3. Predlogi.  
4. Pevska vaja.

Gg. pevci in gospice pevke naj se gotovo udeležijo zadnje pevске vaje za „Zavezin“ koncert.

K polnoštevilni udeležbi vabi za odbor  
Ign. Križman,  
t. č. predsednik.

### Srednješolski vestnik.

**\*\* Italijanska gimnazija v Pulju.**  
Italijanski listi poročajo, da je istrski deželni odbor dovolil za prihodnji dve leti 10.000 K podpore iz deželnih sredstev v svrhu, da se ustanovi že letos septembra prvi razred italijanske gimnazije v Pulju. Italijani imajo že državno gimnazijo v Kopru, deželno realno gimnazijo v Pazinu, Trst z italijansko mestno gimnazijo tudi ni daleč, sedaj bo pa dežela še vzdrževala italijansko gimnazijo v Pulju, ista dežela, ki za 20 tisoč hrvaških in slovenskih otrok nima najpotrebnejših ljudskih šol. — Vidi se, da se Lahom silno mudi, da spravijo še pred deželnozbornimi volitvami pod streho, kar se da. — Zaeno so znova pokazali svojo lisičjo naravo, zakaj pri prvi priložnosti so pogazili dano besedo Hrvatom, katerim so pri konferenci za sporazum obljubili, da bodo v enaki meri podpirali šolstvo obeh narodov, Italijanov in Slovanov.

**\*\* Vojaška realka v Dubrovniku.**  
„Velebit“ poroča, da se ima v Dubrovniku ustanoviti realka, ki bi, samo da se uvede na nji nemški jezik, imela vojaški značaj.

### Književnost in umetnost.

Popotnik objavlja v 8. let. številki to-le vsebino: 1. Janko Grad: Kako praznuj ljudska šola dostojno 60 letnico vladanja presvetlega cesarja Franca Jožefa I.? — 2. Avguštin Požegar: Telesni siločut in njegova higijena. — 3. Otilija Feigel: Prosto spisje. — 4. Janko Polák: Kako naj se goji uspešno ljubezen do domovine v ljudski šoli? — 5. K. S.: Šolski red. — 6. Razgled: Listek. — Pedagoški paberki. — Kronika. — Najtopleje priporočamo!

**Šolska mladina o cesarjevem jubileju.** Zložil Janko Leban, šolski voditelj na Bukovici nad Škofjo Loko. Posamezni komad po 10 h, 50 komadov 4 K, 100 komadov 6 K. — Ta slavnostna pesem je prikladna za deklamacijo pri jubilejskih slavnostih.

**Službeni red in vadbeni predpisi za gasilna društva.** Drugo skrajšano izdajanje. Priredil po Albin C. Ahčinovem zvezni tajnik Franc Ks. Trošt. Ljubljana 1908. Založila kranjska deželna zveza gasilnih društev. Natisnila „Učiteljska tiskarna“ v Ljubljani. — To knjižico, ki jo naj ima pač vsak naš ga-

silec, je sestavil strokovnjak Trošt. S tem je tudi že rečen, da delo popolnoma odgovarja svojemu namenu. Tudi zunanja oprema je čedna in prikupna, tako da napravlja knjižica v celoti najboljši vtisk.

### Kulturno delo.

+ **Glavna skupščina družbe sv. Cirila in Metoda** je določena na dan 13. septembra t. l. v Ptuj. Pozivljemo vse podružnice, ki še tega doslej niso storile, da skličejo nemudoma občne zbere, volijo odbor in imenujejo delegate, ki jih bodo zastopali na glavni skupščini. Ako kaka podružnica tega ne stori o pravem času, nima na glavni skupščini glasovalne pravice. Nahajajo so tudi podružnice, ki sicer vzorno delujejo in družbo gmotno podpirajo, ne morejo pa se odločiti, da bi imele občni zbor in volile odbor. Prosimo pa točnosti tudi s te strani, da moremo javnosti izkazati družbino stanje. Prosimo tudi, da se naznani vodstvu število podružničnih članov: pokroviteljev, ustanovnikov, letnikov in podpornikov. Čim večja jasnost in točnost iz podružnic, tem večja iz naše centrale. Vodstvo družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani, 17. avgusta 1908. S e n e k o v i č, prvomestnik l. r.

+ **Novo podružnico družbe sv. Cirila in Metoda** so ustanovili za Domžale in okolico na Gorenjskem.

### Politiški pregled.

\* **Pomiloščenje povodom cesarjevega jubileja.** Justični minister dr. Klein je prejel dne 17. t. m. sledeče cesarjevo lastno-ročno pismo: „Ljubi dr. Klein! V letu, ko mi spomin na nastop vlade pred 60 leti prinaša toliko dokazov ljubezni in vdanosti mojih narodov, se hočem spomniti tudi nesrečnikov, ki so se pregrešili proti državnim postavam ter zapadli kaznujoči pravičnosti. Spreglemam tedaj vsem osebam, ki so bile pred razglasitvijo tega pomiloščenja pravomočno obsojene zaradi hudodelstva razžaljenja veličanstva ali zaradi razžaljenja članov cesarske rodovine, še ne prestanto kazen ter odredim, da zaradi teh hudodelstev, ako so se zgodila pred določenim dnem, se ne uvede kazensko postopanje ali pa se že uvedeno ustavi. Nadalje odpuštim vse kazni, ki so se izrekle od kazenskih sodišč pred dnevom razglasitve tega pomiloščenja in ako kazni ne presegajo dveh tednov, oziroma 150 K, in ako te osebe dosedaj še niso bile kaznovane. Ako se kazen poleg zapora glasi tudi na denarno globo, se kazni opuste, ako zapor in izpremenitev globe v zaporno kazen ne znašata skupno več kot dva tedna. Nadalje spregledam vsem osebam, ki so bile pred dnevom razglasitve pomiloščenja pravomočno obsojene v zapor ali ječo ne več kot tri mesece, ako poprej še niso bile kaznovane, vse pravne posledice te obsodbe, kakor nezmožnost doseči zaradi obsodbe gotove pravice, službe, kakor tudi izguba volilne pravice v javnih zastopih.“ — Nadalje navaja akt po imenih 562 oseb, ki se jim spregleda globa.

\* **Program nove turške vlade.** Turško časopisje je priobčilo program nove vlade. Program pravi, da so se morale vse naredbe in instrukcije, ki imajo sicer veljavo zakonov, a nasprotujejo duhu ustave, proglasiti za neveljavne. Da se izboljša državno finančno stanje, se namerava število uradnikov zmanjšati, a neprimerno visoke plače reducirati. Najeti pa bo treba tudi manjša posojila. Nova vlada misli na pomnožitev državnih dohodkov, ne da bi se uvedli novi davki. Predvsem je treba reformirati sedanje davke, izboljšati zistem pobiranja davkov, obnoviti trgovinske pogodbe ter poiskati sredstev za gospodarsko povzdigo države.

\* **Deželni glavar goriški.** Cesar je imenoval za deželnega glavarja goriškega dr.

pisma, tu je treba pa le malo poropotati in parkral udariti po grmu in vsi z a j e i bodo zbežali v njihov tabor!“

„Zajci, zajci! — Zajcev imamo dovolj, toda mi bi radi nekaj m o ž; če bi te pridobili, potem pridobimo vse — a ravno m o ž ni in ni! Mislim sem, da pojde hitreje, pa ne gre!“

Lampe se je zamislil; globoka guba se mu je napravila sredi čela. Nekaj časa molči, potem pa pravi:

„Pavliha, ti prideš večkrat med učiteljstvo, povej mi no, kaj pa govorijo kaj o meni?“

„Naj ne zamerijo, gospod doktor sv. pisma, tega se pa ne upam povedati: oni bi me gotovo ven vrgli, če bi jim vse to povedal, kar bi jim šlo, zato pa rajši molčim!“

„Če že vsega nočeš povedati, pa vsaj nekaj, saj drugo si lahko sam mislim!“

„Naj ne zamerijo, gospod doktor sv. pisma, samo nekaj malega jim bom povedal, kar sem nedavno slišal. Pri Seidlu so praznovali v salonu učitelji 25 letnico. Jaz sem bil pa na vrtu, sedel sem ravno za drevesom tako,

da me ni nihče videl. Takrat je vstal v salonu neki učitelj in je govoril: Tovariši! Prišel je sedaj čas izkušnje za kranjsko učiteljstvo.

Lampe in Šusteršič sta dospela do zaželenega smotra, dobila sta v roko moč čez nas učitelje in to moč uporablja posebno Lampe — z vso grozovitostjo! Ta dva „krščanska“ moža disciplinirata učiteljstvo prav nekrščansko, in z vidnim veseljem poroča Lampe o vsakem svojem činu v „Slovencu“, s katerim je oškodoval ali pa uničil učitelja! Kakor volk, ki pride med ovce, ne podavi le toliko, kolikor bi potreboval za svojo volčjo lakoto, tako hoče uničiti tudi Lampe vse, kar se v politiskem mišljenju ne ujema z njim. Toda, tovariši, svet je pozorišče, ki na njem prihajajo in odhajajo ljudje. Prešel bo Lampe, prešel Šusteršič, učiteljstvo bo pa stalo, stalo še trdnejše, kakor stoji danes. Ne vem, koliko žrtev bosta zahtevala ta dva zmaja za svoj „krščanski“ želodec, a to vem, da vsaka stvar le en čas trpi. Zgodovina pozna mnogo teroristov, preganjancev in tiranov, pa ti so šli — preganjenci in zatiranci so ostali! Naj izvršujeta Šusteršič in

Lampe svojo „krščansko misijo“ učiteljstvo bo stalo in ostalo kakor sedaj in ko bodo kosti Lampetovega in Šusteršičevega rojstva že davno trohnele, da jih niti numerirati ne bo mogoče več, bo učiteljstvo še pljuvalo na grob svojih „krščanskih zatirancev!“

Lampe je stal pred mano! Nek čuden ogenj mu je odseval iz oči. Velik se mi je zdel, velik; tak nekako je moral biti Nero, ko je gledal človeške bakle in morda je tudi Lampe videl v svojem duhu tudi bakle, narajene iz trupel učiteljev in učiteljic!

Nastala je dolga pavza.

Naposled se vendar ojunam in rečem: „Naj ne zamerijo, gospod doktor sv. pisma, kako je z mojo službo?“

„Nič ne vem, bōm že videl! — Le pojdi zdaj, Pavliha!“

In sedaj zopet jaz nič ne vem, tudi ne vem, če bom kaj videl. Če bom pa kaj vedel in videl bom pa Vam zopet poročal.

Zdravstvujte!  
Vaš  
Pavliha.

Pajerja pl. Monriva, za njegovega namestnika pa dr. Gregoriča.

\* **K istrskim deželnozbornim volitvam.** Dne 11. t. m. je imel izvrševalni odbor italijanskih nacionalcev svojo tretjo sejo, ki se je bavila z bližnjimi deželnozbornimi volitvami. Sklenili so sklicati krajne volilne odbore, da se dogovore glede kandidatov, zlasti za splošno skupino. Končno je odbor sprejel ostro resolucijo, s katero protestira proti izločitvi nekega dela pazinske občine iz mestne skupine, ker da je s tem ukrepom namestništvo naredilo škodo italijanski stranki. V isti stvari je že brzojavno protestiral dežel. odbor, in dežel. glavar dr. Rizzi sam je interveniral pri ministrskem predsedniku.

\* **Angleški kralj v Ištu.** Iz Friedrichshofna, kjer se je sestal z nemškimi cesarjem, se je kralj Edvard pripeljal dne 12. t. m. naravnost v Išo, kjer ga je pričakoval na kolodvoru cesar z vojvodama Evgenom in Jožefom, z nadvojvodinjama Valerijo in Elizabeto ter z bavarskimi princem in princezjami. Navzoč je bil tudi minister Aehrenthal. Pozdrav je bil jako presrečen. Pri slavnostnem obedu je napil cesar Franc Jožef kralju Edvardu. V napitnici je cesar naglašal, da je obisk nov dokaz o dolgoletnih presrečnih razmerah med obema dinastijama in državama. — Kralj Edvard je v svoji zahvali iskreno čestital vladarju k jubileju ter izrazil željo, naj bi razmerje ostalo vedno tako prijateljsko. Po obedu je sprejel kralj Edvard ministra barona Aehrenthala v polurni avdienci, nakar je imel Aehrenthal z angleškim ministrom zunanjih del, Hardingem, nad uro trajajočo konferenco. Posebno sta razpravljala o Turčiji. Po konferenci je povedal minister Hardinge nekemu dunajskemu dopisniku o razgovoru, da sta Anglija in Avstrija popolnoma edini v tem, da je treba zavzeti napram Turčiji blagohotno stališče ter čakati, da se Mladoturkom posreči uvesti resnično liberalni vladni sistem, ki naj izvrši to, po čemer so velesile že leta stremile, namreč urejene razmere.

\* **Ali dobi Bosna parlament,** ali ga ne dobi? Na to vprašanje odgovarjajo zdaj bosenski vlastodržci skoraj vsak dan, enkrat tako, enkrat pa tako. Zdaj je povedal civilni adlat bosenske vlade svojo. Dejal je, da so Turki na deželi popolnoma mirni, ampak v mestih se mladi mohamedanci navdušujejo za parlamentarizem, nekateri pa tudi za to, da bi udeležili se volitev za turški parlament. Tudi Srbi zahtevajo dežel. zbor, katoličani pa da so mirni. Katoliški klerikalci celo odklanjajo parlament! Prebivalstvo v Bosni in Hercegovini se zdi baronu Benkotu še „nezrelo“ za parlamentarizem. Ampak vlado bo izpopolnila dežel. uprava v „liberalnem“ zmislu (?). Pozneje enkrat bodo že dali tudi Bosni parlament. — Vpraša se le, kako dolgo bo ljudstvo čakalo! — Z novim letom se ustanovi v Serajevem trgovska in obrtniška zbornica, a še letos se ustanovi odvetniška zbornica. Vse to se smatra za predhodnike ustave.

\* **Bavarski naučni minister Wehner,** eden najzvestejših službenikov klerikalizma, se močno maje in lahko se zgodi, da obsedi prav kmalu na tleh zraven svojega fotelja. Wehner je v bavarskem deželnem zboru dejal, da si morajo vseučiliški profesorji in docentje tudi izven svojega učnega delovanja nalagati različne omejitve. Senat monakovskega vseučilišča je odločno protestiral proti tem besedam; v vseučiliških krogih je pa velika nevolja tudi zato, ker hoče Wehner nekemu sorodniku klerikalnega voditelja Ortesarja, ki nima nobenih znanstvenih zaslug, podeliti profesuro rimskega prava. Še bolj omajano je Wehnerjevo stališče, ker se mu je v zbornici dokazala neresnica. Tajil je namreč, da bi bil svojim podrejenim oblastim naložil strogo nastopanje proti bavarskemu učiteljskemu društvu, ki ga klerikalci sovražijo kakor zlodja; a neki uradnik se je v tem oziru skliceval na strogi ukaz ministrov.

\* **Volilna reforma na Ogrskem.** Iz secesionistov in neodvisne stranke osnovana levica na programu iz l. 1848. se že vsestransko pripravljala na jesensko državnozbornsko zasedanje. Ta stranka namerava pričeti veliko akcijo proti vladni volilni reformi, posebno proti pluralnemu sistemu. Stranka izda v tem oziru na narod manifest, v katerem se javnost pozivlja proti pluralnemu volilnemu sistemu in proti povišanju števila rekrutov.

\* **Starostno zavarovanje na Angleškem.** Na Angleškem so končno vendar le odobrili zakon starostnega zavarovanja. Zakon sestoji iz malo paragrafov, je kratek in precizen. Mirovina za vsako osebo znaša 6 K na teden. Ako živita soprog in soproga skupaj, ki imata pravico do podpore, dobita tudi vsak po 6 K. Ako pa živi dotičnik skupno z eno ali več drugih oseb (n. pr. z brati ali sorodniki), ki tudi imajo pravico do mirovine, tedaj dobi vsakdo od teh namesto po 6 K po 4-50 K na teden. Kdor dobiva mirovino, ne izgubi nobenih državnih pravic, ki jih je imel poprej, kakor n. pr. volilno pravo itd. Pravico do mirovine (penzije), ima, kdor je izvršil 70. leto svojega življenja, biti mora 20 let angleški državljan in da živi v tej državi. Nadalje ne sme imeti več nego 12 K na teden drugih dohodkov, zakaj drugače izgubi pravico do mirovine. Od te starostne penzije so izključene osebe, ki dobivajo sirotinsko podporo, zaradi katere izgube volilno pravo. Nadalje so izključeni oni, ki so še telesno krepki in sposobni

za delo, pa nočejo delati in oni, ki so se odrekli delu, katerega vršiti so bili še zmožni prej, nego so bili obveščeni na prejevanje mirovine. Končno so izključeni oni, ki so v norišnici in zločinci. — Poslednji so izključeni še 10 let po prestali kazni. Rente ni mogoče ne zavstaviti ne predati. Upnik je ne more zapleniti, zakaj mora se jo izplačati naravnost dobivatelju rente. Renta se izplačuje vsak teden. V vsakem mestu in večjem okraju bodo poslovali upravni lokalni odbori, ki bodo izplačevali mirovino in izvrševali kontrolo. Centralni urad te uredbe ima v rokah delavsko ministrstvo, ki ga vodi John Brun. Kdor bi se po krivem polastil mirovine, bo kaznovan na 6 mesecev prisiljenega dela. Zakon stopi v veljavo 1. januarja 1909.

\* **Velikosrbska propaganda.** Poslanec Budisavljević je priobčil v „Srbobranu“ izjavo, da so Nastičeve obdolžitve glede njegove osebe popolnoma izmišljene, ker ni bil nikoli pri takih konferencah ter je o „zarotniškem“ statusu sploh zvedel šele iz Nastičeve brošure. — Srbski minister zunanjih del je razposlal diplomatskim zastopnikom okrožnico glede Nastičevih denunciacij. V okrožnici konstatuje, da niti dvor niti vlada nista imela niti najmanjših zvez z Nastičem. Nastičeva „razkritja“, s katerimi se na splošno čudenje bavi celo resno evropsko časopisje, so popolnoma absurda. Ni sicer izključeno, da je Nastič našel naivne fantaste ter jih preslepil s tem, da je v kavarinah in gostilnicah komu izvalil sestavo statuta, da je dobil na ta način dokazila v roke. V Srbiji pa ni pametnega politika, ki bi vrjel, da je mogoče iz Srbije napraviti revolucijo med Srbi in Hrvati v Črni gori, Bosni in na Hrvaškem. Konstatirati je tudi treba, da poročnik Nenadović, ki ga je omenjal Nastič, ni sorodnik kralja Petra. — Trezno pisani madjarski časopisi se norčujejo iz takozvane velikosrbske propagande. „Nepszava“ piše, da je cela afera izmišljena za lahkoverne ljudi. Voz dr. Wekerleja, bana Raucha in Nastiča bo kmalu padel v blato. — „Pesti Naplo“ piše: „Vedno jasneje postaja, da se bo velika „veležidajška preiskava“ končala s sramotnim porazom za tiste, ki so jo pričeli.“ — Značilno je, da je „Slovenec“ na strani Rauchovi, torej sovražnem Srbom.

\* **Srbska skupščina je sprejela trgovinsko pogodbo z Avstro-Ogrsko.** Skupščina je sprejela v splošnem zakonski načrt o trgovinski pogodbi z Avstro-Ogrsko, in sicer v poimenskem glasovanju s 70 glasovi proti 56 glasovom, nakar se je pričela podrobna razprava. Finančni minister je zavračal razne govornike, ki so govorili proti pogodbi ter izjavil, da je nova pogodba sklenjena na načelu do ut des. — Minister zunanjih del dr. Milanović je izjavil, da je Avstro-Ogrska nastopala pri pogajanjih le kot pogajajoča se stranka, nikakor pa ne kot sovražnik. Avstro-Ogrska Srbiji ni dala več zato, kakor da bi Srbije ne ljubila, temuč ker ji lastni interesi niso dopustili dovoliti večjih koncesij. Bojazen, da bi mogla Evropa smatrati pogodbo za poraz Srbije ni utemeljena. Evropa se bo celo veselila, da je Srbija svoje trgovinske razmere napram mogočnemu sosedu zopet uredila. Nova pogodba je z gospodarskega in političkega stališča dobra. (Viharno pritrjevanja.) Po kratki podrobni razpravi je bila pogodba sprejeta v prvem branju. Drugo branje je bilo 18. t. m.

\* **Nova politička propaganda na Bolgarskem.** Izšel je nov časopis „Patriot“, ki je naperjen naravnost proti dinastiji Koburžanov, ker ima namen, iznova razviti dinastiško vprašanje v prilog potomcem bivšega kneza Aleksandra Battenberškega. Prva številka je prinesla sliko prvega bolgarskega kneza in njegovega sina Asena.

\* **Italija pomnožuje vojaštvo na avstrijski meji.** Izmed štirih novih kavalerijskih polkov se nastanita dva blizu avstrijske meje. Beneška gorska artilerija se pomnoži na 18 baterij. V Coneglian pride brigada pešcev. — Vse to nekaj pomeni.

## Pozor šolskim vodstvom!

Z ozirom na veliko število novih šolskih tiskovin in zamudnih korektur ni bilo mogoče „Učit. tiskarni“ izvršiti še vseh tiskovin, dasi tudi delajo stroji skoro vedno čez čas. Izgotovljene bodo gotovo do konca avgusta in se takrat začno razpošiljati s šolskimi izpričevali vred. To v vednost posebno tistim šolskim vodstvom, ki hočejo takoj imeti vzorce novih tiskovin na ogled. Kakor hitro bodo dotiskane, jim rade volje postrežemo.

## Vestnik.

Zveza slovanskega učiteljstva v Avstriji je bila ustanovljena v sredo, dne 12. t. m. v Pragi. Z vzklikom so bili izvoljeni v odbor: Josip Černý, starosta „Zemskega uštrédnega spolka učiteljskega“ v Pragi, za predsednika, Matija Hajný, učitelj v Janjkovicah na Moravskem, za tajnika, Stanislav N o w a k, ljudskoškolski učitelj v Krakovu, za I. podpredsednika, Mihajlo S o z a n j s k i, učitelj v Jasenici pri Drohobiču, za II. podpredsednika in Adolf S c h u s t e r,

učitelj v Bojanovi, za blagajnika. Člani odbora so: Engelbert G a n g l, deželni poslanec in urednik „Učiteljskega Tovarša“ v Idriji, Dragotin P r i b i l, okrajni šolski nadzornik na otoku Krku, Vjekoslav M a r i n k o v i ć, profesor v Spljitu, B. H e r a s i m o v i ć, učitelj iz Bukovine, V. B i e r o n s k i, učitelj iz Galicije, in M. G e b a u e r j e v a, učiteljica v Kromerizu.

\* **K shodu slovanskega učiteljstva v Pragi.** Med onimi, ki so se udeležili slavnostne otvoritve shoda, je bil tudi zastopnik češke socialne demokracije, poslanec J o h a n i s, ki je bil simpatično pozdravljen in njegov govor glasno odobran. — Pripominjamo, da se je doslej že dvakrat poizkusilo s takim kongresom, in sicer l. 1871. v Zagrebu in l. 1873. na Dunaju, toda oba sta ostala brez uspehov, ker vprašanje še ni bilo zrelo. — Prihodnji kongres se vrši leta 1910. v K r a k o v e m.

\* **Dr. Lampe na delu.** Dne 9. avgusta je krošnjaril deželni odbornik in božji namestnik dr. Lampe po dolenskih Toplicah. Majhen človek — velik mož! Utelesena zlobnost. Glasom „Slovenca“ z dne 14. t. m., št. 186, se je dotaknil tudi „naših učiteljev“. In govorila so njegova modra usta: „Dobre učitelje, ki gredo z ljudstvom, bomo vedno podpirali, slabe učitelje pa vedno v stran odrivali.“ — Kakor se vidi, ima Lampe posebno rad odrievanje, zakaj njegova oblast je velika in njegova zlobnost še večja. Morda se pa naposled vendarle zgodi, da bo tudi njega kdo odrinil, in sicer bolj in izdatnejše nego si sam misli. Vsake reči mora biti enkrat konec, tako tudi učiteljske potrpežljivosti in Lampetove zlobne ošabnosti!

\* **„Domoljub“ na delu.** „Domoljub“ z dne 13. t. m. objavlja to-le „novico“ iz Št. Vida nad Ljubljano: „Celodnevni pouk naj se vpelje na naši šoli tudi v I. in II. razredu. Tako želi tukajšnje vodstvo oziroma nadučitelj Žirovnik. To je vse lepo, vsak pameten človek mora biti za to, da bi se otroci kar mogoče veliko naučili. Ali vendar bi se za enkrat drznili svetovati to-le: Naš gospod nadučitelj naj se malo bolj briga za šolo nego se je dosedaj, druge stvari n. pr. duhovnike, mladeniče telovadnega odseka, občinske volitve v Zgor. Šiški in še mnogo takih podrobnih reči pa naj lepo pusti pri miru. V šoli naj otroke uči to, kar spada v šolo, nikar pa naj jim ne pripoveduje o politiki in o klerikalnih časopisih — pa se bodo otroci že nekaj več naučili.“ — Kdor pozna Žirovnika in njegovo nesebično, požrtvovalno delovanje v šoli in zunaj šole, mora priznati, da tudi sedaj „Domoljub“ laže in denuncira, ker drugega ne ve. Žirovnik stori v polni meri svojo dolžnost, da mu ne more nobena oblast do živga, sicer bi ga že obsesili, toliko so klerikalci že lagali o njem. — Zakaj pa „Domoljub“ svojim „bravcem“ ne pove, kak je n. pr. božji namestnik Ludovik B a j e c, župni upravitelj pri Sv. Trojici nad Čerknico? Ta se presneto malo briga za to, za kar je postavljen. Z nepotrebnimi posli ima toliko opraviti, da z ena marja svojo službo. Že tretjo nedeljo je imel mašo namesto ob 10. ob 6. uri zjutraj, to pa zaradi tega, da je prej prost in da uporablja čas za druge in ne za cerkvene namene. Ob nedeljah popoldne ni imel že trikrat zaporedoma nikakih cerkvenih opravil. Kadar pa je v cerkvi, takrat samo obrekuje. Kako umeva svojo pastirsko službo, dokazuje tale slučaj: Nekemu dekletu je rekel pri izpovedi, da ne stori nobenega greha, ako jemlje staršem denar, samo da ga dobro obrne. In tako dalje... Kaj takega ali podobnega naj pove „Domoljub“ svojim vernikom, poštene in delavne učitelje pa naj pusti pri miru!

\* **„Mladost“ na delu.** Ekslemenatar Terseglav ureja „Mladost“, list za ponedeljevanje mladine. V 8. št. je napisal članek „Škodljivci“, kjer se zaganja v učiteljstvo z znano klerikalno brezstidnostjo in ošabnostjo. Agitujta proti „Domačemu ognjišču“ in za „Slomškovo zvezo“. Po njegovi morali se mora mladina postaviti lastnemu učiteljskemu vodstvu nasproti! Naša mladina je najbolj poklicana na boj proti učiteljstvu! „Mladenici in dekleta!“ kliče Terseglav, „časi so resni, toda prišli bodo še hujsji. Ne varajmo se, kajti sovražniki vere in prave ljudske omike bodo rovali naprej z vsemi silami kakor krti pod zemljo. (Opomba uredn.: Krasna primera: Vera in prava ljudska omika pa krti pod zemljo!) V tem boju bo vaša častna naloga, biti vsemu ljudstvu na čelu proti vsakomur, zlasti pa bodo najkrepkejši udarci morali biti naperjeni na najhujsše škodljivce ljudstva!“ — Razume se, da smo ti najhujsi škodljivci ljudstva mi učitelji, in Terseglavovo hujskanje hoče, da bi po nas padali udarci! Pa še nekaj: Kristus je dejal, da ne bodo zmagala cerkve niti peklenka vrata, bornirani Terseglav pa se boji — ubogih krto pod zemljo! Smešno in neumno!

\* **Duhovnik in učitelj.** Rimsko-katoliškega obreda kaplan v Šentrupertu nad Laškim, Anton P e n i c, je bil sodnijsko spoznan kot „potencirani lažnjivec“. Zgodilo se je to 14. t. m., ko je to dokazal nadučitelj v Šentrupertu nad Laškim, tov. Fr. Zupančič, pred c. kr. okrajno sodnjo na Laškem. Nadučitelj je bil tako nazval kaplana, ker je tajil svoje lastne, pred več nego 300 ljudmi na jav-

nem shodu govornje besede. Petkrat se je ta zadeva sodnijsko obravnavala, zakaj kaplan Penič se je krčevito branil „potenciranega lažnjiveca“, a ostal je to vkljub temu, da je ponudil baje 150 prič, ki naj bi izpričale, da on ni „potencirani lažnjivec“. Seveda bi se bil radoval nad sodnijsko obsodbo nadučitelja drugače, nego se raduje sedaj nad svojim „potenciranim lažnjivcem“. Toženi nadučitelj je bil namreč popolnoma oproščen, kaplan pa obsojen v visoko narasle stroške, ker so imeli z zadevo opraviti tudi 4 odvetniki in to po večkrat. — Ant. Mojžišek, župnik istotam, je imel že tudi dvakrat priliko nadučitelja tov. Fr. Zupančiča tožiti zaradi predbacivanja lažnjivosti, a mu ni nobenkrat dišalo. Pameten je bil v lastno korist. Tega moža stanejo dosti itak druge tožbe, še ljubljanskim odvetnikom pošilja kar po 80 K naenkrat. Zopet dokaz kakšne sotrudnike pri vzgoji ima učiteljstvo na kmetih.

\* **Prošnja.** P. n. gg. c. kr. okrajne šolske nadzornike prosim, da mi blagovolijo poslati za „Letopis Slovenske Šolske Matice“ teme in teze, ki se je razpravljalo o njih pri letošnjih okrajnih učiteljskih konferencah. V Ljubljani, 18. avgusta 1908.

J. Dimnik.

\* **Tolovajski napad na učenca.** Pretekli teden so napadli v zavetišču v Sangradu 12 letnega učenca Bolharja iz Ljubljane fantje Žargaj, Močnik in Slemc, prave pristne klerikalne cvetke. Zvabili so ga v gozd, da mu bodo nekaj podarili in ko so prišli tja, so ga vrgli ob tla. Dva sta ga držala za obraz, Slemc, mežnarjev sin, mu je prerzal z nožem srcajo in ga zabodel v desno stran prsi. Napadalec so naznanjeni sodišču in bo 21. t. m. obravnava. Želeti je, da sodišče običajno kaznuje te sirovine. Zakaj ni „Slovenec“, ki ima tako točne vesti iz Sangrada, nič poročal o tem napadu?

\* **Dobrotnik.** Umrli je škofjeloški zdravnik dr. Anton A r k o. Za dijaško ustanovo je založil 18.000 K, poleg tega se je spomnil v poslednji volji z izdatnimi vsotami tudi siromakov.

\* **Resnica!** Zgodil se je čudež: tudi „Slovenec“ je napisal resnico, in sicer v 186. št. z dne 14. t. m. „Pismo Boltatuga Pepeta“ govori: „Če mam jest enkrat celinder na glav, enkrat drukat pa pukvečen klubuk, tu mende ni nič čudnega in nubedn še ni zavle tega eigan, če klubuk mejna, a m p k e g a n j e m e n d e l e t i s t, k e s o j p r e p r i č a j n e i n d r u g e t a k e r e č i, k e s e p r e p r i č a j n a d r e j e j a m e j n a, k e d r m u t u k a ž e.“ — To je res! Ampak vprašanje je, če so čitali to nekateri sedanjí klerikalni mogočnejši? In kaj poreko na to bridko obsodbo?

\* **Umrli** je v visoki starosti 83 let v Leonišču v Ljubljani prvi slovenski turist, oče slovenskega hribolastva, Fran Kadilnik, častni član slovenskega planinskega društva in ljubljanskega Sokola. Rajnik, ki je zadnja leta prebil v pokoju, je bolehal že dolgo časa. Kaj pomeni Fran Kadilnik za slovensko turistiko, je bilo že večkrat obrazloženo. Kdor je poznal pokojnika, ga je čislal. Bil je zlata duša, ljubezniv in preprost, ki je na svetu ljubil le dvoje: gorenjske planine in svoj narod. Kadilnik ni bil samo prvi in najpopularnejši slovenski hribolazec, bil je tudi z dušo in telesom narodnjak. Bodi ljubeznivemu možu prijazen spomin!

\* **Umrli** je tovariš Ludovik Kranjec, učitelj v Lozicah na Vipavskem. — Vrlemu tovarišu blag spomin!

\* **Umrli** je tovarišu Lavrenciju Pei-kotu, nadučitelju v Poljanah pri Škofji Loki, hčerka Vlasta. Naše sožalje!

\* **Poročil** se je tov. Miško K o s e c, nadučitelj v Dragatušu, z gđc. učiteljico Francico M i l a v č e v o. Čestitamo!

\* **Prvi sestanek slovenskih svobodomiselcev** se vrši 7. septembra t. l. v Ljubljani. Udeležitev je dovoljena edinole onim, ki se prej javijo uredništvu „Svobodne Misli“ (Vinogrady-Praga) in odpisljejo 1 K 10 vin. z natančnim imenom, da se jim izgotovi legitimacija. Posebnih vabil se ne bo razpošiljalo. Pristop ima vsak resničen svobodomislec.

\* **Wucherjeva gostilnica v Lescah** ima na razpolago „Učiteljskega Tovarša“. Tovarišem in tovarišicam, ki obiščejo Lesce, to dobro in ceno gostilnico toplem priporočamo. Le vedno svoji k svojim!

\* **Nadučiteljsko mesto v Mokronogu** je šele danes razpisano, toda kompetente je že vabil — „Slovenec“! Kaj to pomeni? Čuli smo, da so klerikalci vabili tega in onega, naj kompetira v Mokronog, a niso dobili — nikogar! Na vsak način značilno! Govore še marsikaj, pa bomo že povedali, kadar pride čas.

\* **V Matenji vasi** pri Postojni je na eno razrednici razpisano v definitivno nameščenje učiteljsko mesto. Prošnje sprejema c. kr. okr. šol. svet v Postojni do 2. septembra 1908.

\* **Mestni svet v Pragi** je v proslavo cesarjevega 60 letnega jubileja sklenil, da daruje za izpopolnitev otroške bolnice 250.000 kron, za ustanovitev jubilejskega preskrbovališča 500.000 K in za zgradbo rokodelske nadaljevalne šole 100.000 K.

\* **Abiturienti mariborskega moškega učiteljskega izleta 1898.** se zberejo v soboto, dne 12. septembra, ob osmih zvečer v gostilnici pri „Grozdu“ v Mariboru k praznovanju

svoje desetletnice. Na tem večeru se določijo tudi vzpored za prihodnji dan. Prijave sprejema nadučitelj J a m š e k v Rajhenburgu. Te se naj blagovolijo vpsolati najkasneje do 5. septembra. Na veselo snidenje!

**Kurz za risanje na ljudskih in meščanskih šolah** po moderni metodi so otvorili na učiteljski v Ljubljani dne 20. t. m. Imena udeležencev smo že objavili v eni zadnjih številkih.

**Jubilej hrvaškega arheologa Bullća.** Ravnatelj spjeljskega starinarskega muzeja mons. Franjo Bullć, se nahaja sedaj v Berlinu na mednarodnem kongresu zgodovinarjev. Ko se povrne, se bo slavila 25. letnica, odkar je ta zaslužni preiskovalec zgodovinskih spomenikov pričel z odkopavanjem v Solinu in odkar upravlja tamošnji muzej.

**Izboljšanje učiteljskih plač na Štajerskem.** Več gornještajerskih in srednještajerskih (med spodnještajerskimi le rogaški) okrajnih šolskih svetov je sklenilo naprositi deželni šolski svet, da izdela zakon, v katerem se izenačijo plače učiteljske z onimi državnega uradništva od 11. do 8. činovnega razreda. Ta zakon naj se predloži deželnemu zboru in naj se skrbi za to, da ga ta sprejme.

**Pletarska razstava v Radovljici.** Polna razprodaja pletarskih izdelkov se je pričela 15. t. m. v jubilejski pletarski razstavi v Radovljici. Kdor si želi nabaviti lepih in zanimivih reči, naj še uporabi to poslednjo priliko ter obišče razstavo, ki jo je priležati med najbolj zanimive v tej stroki domače umetniške obrti. Razprodaja traja le do 1. septembra, s katerim dnem se prične novi tečaj na c. kr. pletarski šoli, kjer je nameščena razstava. Cene so znižane.

**Nemški „Schulverein“** je založil nove marke. Na teh se nahajajo slike krajev, ki so po nazoru Nemecev „bedroti“. Tako figurirajo med temi kraji tudi: Železna Kaplja in Borovlje na Koroškem, Gorica na Primorskem in — Slovenska Bistrica na Štajerskem. Et meminisse iuvat!

**Esperantski kongres.** Od 16. do 22. avgusta se vrši v Draždanah četrti mednarodni esp. kongres, ki daleko presega svoje prednike in ki pomenja znaten korak naprej v vprašanju svetovnega jezika. Pokrovitelj kongresov, na katerem se igra tudi Goethejeva „Ifigenija na Tavridi“ v esp. jeziku, je saksonski kralj Friderik Avgust. Ob tej priliki opozarjamo na „slovanski esperantski krožek“, ki daje radevolje pojasnila glede učil, ki razpošilja zastoj vsem, ki se zanimajo za svetovni jezik, tozadevne brošurice in letake ter na slovensko esperantsko slovnico, ki izide takoj, kakor hitro se oglasi dovolj naročnikov. Esperanto mora prodreti predvsem v izobražene kroge, in tu pride v poštev kot važen faktor slovensko učiteljsvo. Zato se obračamo na slavno učiteljsvo s prošnjo, da podpre to novo podjetje z mnogoštevilnimi naročili (knjiga bo stala približno 2 K ter se razpošiljala po poštne povzetju), da se razširi svetovni jezik tudi med Slovenci. Da omogočite izdajo te prepotrebne knjige, pošljite nemudoma svoj natančen naslov na imenovani krožek kot naročnik, četudi ne nameravate postati esperant.

**Slovenska šola v Trstu.** Na protestnem shodu slovenskih staršev pri Sv. Jakobu v Trstu je državni poslanec dr. Ribač pojasnil, kako je s poddržavljenjem slovenske šole v Trstu. Ko je bil tržaški namestnik princ Hohenlohe leta 1906 postal ministrski predsednik, je deloval poslanec Ribač na to, da se čimprej otvori v Trstu slovenska državna šola. Ministrski predsednik je obljubil, da se stvar ugodno reši in je bil že celo podpisan dotični odlok. Toda princ Hohenlohe je bil le 4 tedne ministrski predsednik. Vlada, ki je prišla za njim je ustavila vso zadevo. Najbolj nasprotuje in zavlačuje stvar naučni minister Marchet. Poslanec dr. Ribač je dosegel vsaj toliko, da se je sklenilo, da prevzame letos država nekaj učiteljev na Ciril-Metodovi šoli v svojo oskrbo. V ta namen je že prišlo lani 20.000 kron v proračun. Temu se ni nihče protivil niti v zbornici, niti v odseku. Toda začetek novega šolskega leta je pred durmi, pa vendar še vedno ni v Trstu slovenske državne šole, in ta, ki obstoja že 22 let, ni dobila doslej še niti bora državne podpore. N e m š k i m zasebnim šolam v Gorici pa bo država plačevala učne osebe. Vsaj tako se je poročalo na obnem zboru „Schulvereina“, ki se je vršil o Binkoštih v Celovcu v prisotnosti ministra Pradeja. Slovenci v Trstu in Gorici pa so brezpravni tuji.

**Učiteljsvo v klerikalnem raju.** Tirolsko je, kakor znano popolnoma v klerikalnih rokah. Zanimivo kulturno sličico iz XX. stoletja iz te črne dežele nam daje poročilo o sh du tirolskih učiteljev v Sterzingu dne 16. novembra 1907. leta. Shoda se je udeležilo 600 učiteljev, ki so po večini člani klerikalnih učiteljskih društev. Ti klerikalni učitelji so sestavili to-le statistiko: Na Tirolskem mora še dandanes 18% učiteljev izvrševati službo grobarjev, 9% učiteljev ima dolžnost, čistiti vsako jutro pot od farovža do cerkve in okolo cerkve ter pozimi tudi sneg kidati, 13% učiteljev opravljajo službo cerkveniki za letno plačo 180 K ter zaradi tega zanemarjajo šolski pouk. Poročilo pravi: Učitelj-mežnar ni samo hlapec župnika in kop-operatorja, ampak vsak kmetič, vsaka terciarka se čuti poklicano učitelja-mežnarja nadzorovati

in mu biti za jeroba.“ Dalje: „Gorje učitelju, ki se strogo ne drži starih navad, ako na ta ali oni praznik ne natakne določenega števila sveč ali ne postavi določenih cvetlic na oltar ako se zvonjenje ne glasi dovolj slavnostno.“ Tako je še dandanes na Tirolskem. Statistika dokazuje, da so dežele, v katerih je šola in učiteljsvo v takih časih, kakor na Tirolskem, tudi najsiromašnejše: čim več analfabetov, tem več beračev — in zločincev. V dokaz navajamo v Avstriji Galicijo in Tirolsko, v Evropi Španijo, Portugalsko, Belgijo, Rusijo itd.

**Nekaj za agitatorje pri državno-zbovskih volitvah.** Najvišje sodišče je pred kratkim razsodilo, da se ima za podkupovanje smatrati in kaznovati tudi to, če kdo na pr. kakemu delavcu nadomesti zaslužek, ki ga je izgubil zaradi tega, ker je šel volit.

#### Listnica uredništva.

Resnici na ljubo objavljamo odgovor, ki nam ga je poslal tov. A. K o s i na našo zadnjo listnico: Vzrok, zakaj sem dal svojo jubilejsko knjižico tiskati v Blasniki in ne v naši „Učit. tiskarni“, ne tiči v dejstvu, da bi rad služil dvema gospodoma (katerima? Saj je tiskala delce Blasnikova tiskarna), pač pa sem storil to zaradi tega, ker mi je znano, da je „Učit. tiskarna“ z delom vedno tako preobložena, da le steska ustreza mnogoštevilnim naročilom in zahtevam. (Opomba uredn.: „Učit. tiskarna“ ustreza vsem naročilom, in sicer vedno točno in solidno. To poudarjamo zato, da ne bi mnenje tovariša Kosija tiskarni škodovalo, namreč na ta način, da bi utegnili odvrnati naročnike!) Svoječasno se mi je javno namignilo, da naj — če že ne morem ali nočem dati vseh svojih publikacij tiskati v „Učit. tiskarni“ — vsaj Katoliške tiskarne ne podpiram. Ta nasvet sem takrat uvaževal, a sem prišel zopet v nemilost. Da svoj pregrešek vsaj deloma popravim, izjavljam na tem mestu, da sem dal primeroma le majhno število jubilejskih brošuric tiskati, in če mi zaloga poide, izvršila mi bo drugi natis „Učit. tiskarna“, ki mi tiska sedaj tudi delce „Slavnostni red za proslavo cesarjeve 60. letnice v ljudski šoli.“ H koncu še nekaj! Dotični gosp. tovariš, ki me je hotel v „Učit. Tov.“ malec „zdelati“, je gotovo imel namen škodovati mojemu novemu literarnemu podjetju, oziroma meni, pa bo brzokone škodoval le „Učit. konviktu“ v Ljubljani, kateremu sem odmenil ves čisti dohodek svoje jubilejske knjižice. (Op. uredn.: Ne! Škodovati ni hotel, ampak samo želi, naj ne velja le na papirju, temveč tudi v dejanjih geslo „Svoji k svojim!“)

V Središču, dne 15. avgusta 1908.

Anton Kosi.  
Konec članka „Nadaljna izobrazba učiteljsva“ smo morali zaradi tesnega prostora odložiti za prihodnjo številko. — J. T. v M.: Porabimo prihodnjo. — A. S. v M.: Dobro!

#### Uradni razpisi učiteljskih služb.

Št. 2052. Kranjsko. 148 1—1

V krškem okraju se razpisujejo s tem nadučiteljske službe na ljudskih šolah v Mokronogu, v Trebnjem in št. Juriju pod Kumom, voditeljsko mesto na enorazrednici v Hrvaškem brodu in učno mesto v št. Jerneju in na Trebelnem v stalno nameščenje. Pravilno opremljene prošnje naj se predlagajo semkaj predpisanim potom do 19. septembra 1908.

Prošilci za stalno nameščenje, ki v kranjski javni službi še niso stalno nameščeni, morajo z državnim zdravniškim izpričevalom dokazati, da imajo popolno telesno sposobnost za šolsko službo.

C. kr. okrajni šolski svet v Krškem, dne 19. avgusta 1908.

Št. 946. 149 1—1

Na dvorazredni ljudski šoli v Trzinu je stalno oddati novoustanovljeno učno mesto z zakonitimi prejemki.

Pravilno opremljene prošnje je predpisanim službenim potom semkaj predlagati do 15. septembra 1908.

Prošilci za stalno nameščenje, ki še niso stalno nameščeni na kranjskih javnih ljudskih šolah, morajo dokazati z državnim zdravniškim izpričevalom, da so telesno popolnoma sposobni za šolsko službo.

C. kr. okrajni šolski svet v Kamniku, dne 12. avgusta 1908.

Št. 986. 150 1—1

Na novoustanovljeni enorazredni ljudski šoli v Krtini je stalno oddati učiteljsko in voditeljsko mesto z zakonitimi prejemki in prostim stanovanjem.

Pravilno opremljene prošnje je predpisanim službenim potom semkaj predlagati do 15. septembra 1908.

Prošilci za stalno nameščenje, ki še niso nameščeni na javnih ljudskih šolah na Kranjskem, morajo dokazati z dravnim zdravniškim izpričevalom, da so telesno popolnoma sposobni za šolsko službo.

C. kr. okr. šolski svet v Kamniku, dne 12. avgusta 1908.

Št. 1375. Štajersko. 151 1—1

V polit. okraju Celje se sledeče učiteljske službe v definitivno oziroma provizorično popolnitev razpisujejo:

na novoustanovljeni dvorazredni ljudski šoli v Pernovem, II. krajni razred, krajni šolski svet Galicije, mesto nadučitelja in ene učiteljice;

na trirazrednici na Frankolovem, III. krajni razred, mesto učitelja;

na trirazrednici v št. Petru na Medv. s. III. krajni razred, mesto učiteljice, ozir. učitelja;

na trirazrednici v Jurkloštru, II. krajni razred, mesto učitelja, ozir. učiteljice;

na enorazredni ljudski šoli pri Sv. Miklavžu nad Laškim, II. krajni razred, mesto šolskega vodje.

Pravilno opremljene prošnje je postavnim službenim potom vložiti do 15. septembra 1908 pri dotičnih krajinah šolskih svetih.

Celje, dne 13. avgusta 1908.

**Slovenci, kupujte užgalice v korist družbi sv. Cirila in Metoda!** 122 31 13

**Najboljše klavirje**

prvovrstnih dunajskih tvornic in harmonije amerikan. sistema prodaja in izposoja

Alfonz Breznik, učitelj „Glasb. Matice“ 136 Ljubljana, Gradišče 11. 52 7

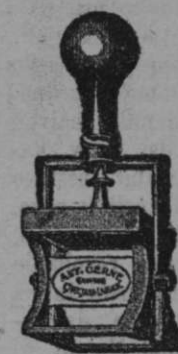


## Naročajte in priporočajte šolske zvezke

slovenskega izdelka!

Založnik A. Slatnar v Kamniku.

Zaloga v Ljubljani pri V. Kenda, V. Petričiču, Fr. Igljici in dr. ter pri trgovcih po deželi. 147—12 (1)



Zavod za graviranje in izdelovanje kavčukastih štampiljev

**Anton Černe**

Ljubljana, Sv. Petra cesta 6.

Uradni in zasebni pečati iz kavčuka in kovine, štampilje za datum, vsakovrstni klišeji, monogrami itd. itd. 52 30

Čeniki gratis in fränko.

#### Odlikovana

Prva kranj. tvornica klavirjev

Ljubljana, Hilserjeve ulice št. 5 blizu Gradišča

**Rudolf A. Warbinek**

priporoča svoje prve vrste, za vsa podnebja solidno narejene pianine, klavirje in harmonije tudi samoigralne

za gotov denar, na delna odplačila ali naposodo.

Poprave in uglaševanja se izvršujejo točno in računijo najceneje. 28 52—29

Največja tvornica na jugu Avstrije Jamstvo 6 let. Eksport v vse dežele.

Cenovnik zastoj in poštnine prosto.

Največja in najbogatejša tvorniška zaloga priznana pravih švicarskih

**Union-ur** 31 52—34

katerih tvornic delničar sem in edini zastopnik za vso Kranjsko, ter zastopnik ur Schaffhausen, Klassig in Glashütte.

Velika zaloga zlatnine, srebrnine in dragocenih kamnov, kakor blaga od srebra in kinasrebra

**Fr. Čuden**

urur in trgovec v Ljubljani

Prešernove ulice

nasproti frančiškanskemu samostanu.



Ustanovljeno 1842. Električna sila. Telefon 154.

**BRATA EBERL**

tovarna oljnatih barv, laka in firneža v Ljubljani, Miklošičeve ulice 6 nasproti hotela „Union“

priporočata gg. šolskim vodjem in učiteljem v mestu in na deželi njih priznana najboljši. črni, medli 19 52—34

lak za šolske table.

**Anton Šarc**

Ljubljana, Sv. Petra cesta 8.

Specialna trgovina za opreme nevest.

Moško, žensko, otroško in perilo za novorojence se po meri izdeluje solidno in najceneje. — Platno vseh širin za telesno in posteljno perilo, namizni prti, serviete, garniture za kavo, bele in barvaste, brisalke, žepni robci, brisalne rute, šifon, širting, kreton, batist itd. itd.

Najnovejše modele za perilo radi pokazemo na ogled. — Švicarske vezene.

Strogo solidno blago. Nizke stalne cene. Gg. učiteljem in njih rodbinam 5% popusta.

**Svetlolikalnica:** Kolodvorske ulice št. 8. 15 52—49

**VERONIKA KENDA**

v Ljubljani na Dunajski cesti št. 20

priporoča p. n. krajnim šol. svetom, šol. vodstvom in učiteljsvo svojo

veliko zalogo pisalnih in risalnih potrebščin.

Dalje imam v zalogi risalni papir raznih vrst v vseh predpisanih velikostih, pisalni in pismeni papir, zavitke različne velikosti, veliko izbiri peres, držal, svinčnikov, gumic, krede, črnila, barvic, ravnil, ter vseh v to stroko spadajočih predmetov. 14 52—51

Postrežba točna in solidna.

Glavna zaloga

Jos. Petričevih zvezkov.

**Narodna knjigarna**

v Ljubljani, Jurčičev trg št. 3

združena s trgovino s šolskimi, pisalnimi, risalnimi in drugimi v to stroko spadajočimi potrebščinami, se priporoča vsemu zavednemu naprednemu učiteljsvo za dobavljenje vseh

knjig in časopisov ter šolskih in drugih potrebščin.

Trgovina s papirjem, pisalnimi in risalnimi potrebščinami, prodaja c. kr. šolskih knjig in igralnih kart

**Zvezna trgovina v Celju** Rotovška ulica št. 2

priporoča kancelijski, konceptni, pismeni, dokumentni, ministrski, ovtitni in barvani papir; svinčnike, peresa, peresnike, radirke, kamenčke, tablice, gobice, črnilo itd. — Knjige v vseh velikostih, črtane, z eno ali dvema kolonama, v papir, platno, grad ali polusnje vezane.

Odjemalne knjižice po raznih cenah. — Največja zaloga vseh tiskovin za občinske urade, krajne šolske svete, učiteljsvo, župnijske urade, okrajne zastope, užitniške zastope, hranilnice, posojilnice, odvetnike, notarje in privatnike.

Lastna zaloga šolskih zvezkov in risank.

Temni lak za šolske table. — Strune za gosli, citre, kitare in tamburice. — Štampilje, pečatniki, vignete (Siegelmarken) za urade in privatnike izvršuje se v najkrajšem času. — Dopisnice, umetne, pokrajinske in s eveticami od najpriprostejše do najfiniješe. — Albumi za slike, dopisnice in poezije. — Zavitke za urade v vseh velikostih.

Čeniki za tiskovine in pisarniške potrebšchine so brezplačno na razpolago. — Trgovci in preprodalci imajo izjemne cene. — Priznano dobro blago. Solidna in točna postrežba. 5 52—47